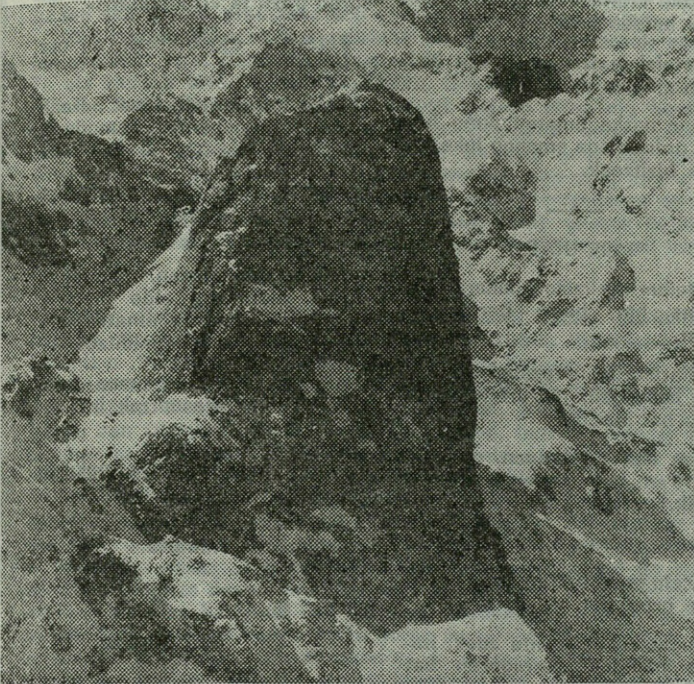

ZERUKO ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 4 PEZETA

BI GIPUZKOAR MENDIZALE

ELUR TARTEAN IZOZTUTA, ASTURIAS-EN

Biak ziran mendizale porrokatuak. Biak gallurak goraldatzen trebeak. Baña, ala bearrez, antxe, berak mai-
tekorren zuen mendi tartean arkitu dute eriotza. Eriotz txuria; elurrez betiko estalita gelditu bai dira bere gor-
putz izoztuak. Bulnes-Ko Naranjo-aldeko mendi tartean betiko... Bi mendizale bioztun auen izenak: Pako Be-
rrio, donostiarra, ta Erramun Ortiz, tolosarra. Baña zorigaitz aundi onek ez ditu gibelatu bere lagunak. Biotz
aundiagoakin an joan dira Pako ta Erramun-en gorpuzkondoak Euskalerriratzeko asmo onarekin.

Azaletik...

- Tokio'ko bizilagunak 1968'garren urtean 153.007 geitu dira. Orain, 11.353.724'raño iritxi dira bertan bizi diranak.
- Espaiña osoan 500.000 tonelada olio jasotzen da. Ortik ia 200.000 tonelada, Jaen'go probintzian jaso-
zen dituzte.
- Azken-urte auetan, amar urte auetan, zeatz esateko, jaiotzak gutxitzen ari dira nazio guztian.
- Munduan armatan, irakaskintzan alako bi gastatzen da; ta osasuna babesten alako iru. 1967'garren ur-
tean, ain zuzen ere, gizon bakoitzeko, 3.710 pezeta eraldi dira armatan.
- Italiarrak ez dute iñoren mendean egon nai; eta or-
tarako Uranio billa dabilta USA'n eta ARIKA'n.
- Edward Kennedy senatoreak, Nixon'en arduradunei, munduko pakea sendotzeko, jaurtigaiilluen kontrako abialekuak gutxitzeko eskatu die.
- Sartaldeko Alemanian lau milloi langille akzionista dira lan egiten duten lantegietan. Nagusi ta langi-
lleak bakoitzak beren egoskorkeria baztatu ta onela antolatu dira elkarrekin. Ortik etorri zaio Alemania'ri gaur duan aurrerapena.
- Gure itxasaldean urtetik urtera gutxitzen ari da le-
gatza. Kalte au, arrantza geiegia sortu du. Izan ere,, geroago ta itxasontzi geiago ta aundiagoak sar-
tu dira arrantza onetan.
- Errusi ta Peru'k diplomazi-artu-emanak elkarren ar-
- tean osatzea erabaki dute. Biak enbajadore-maillan osatuko dute beren ar-emana.
- Brasil eta Japoiak dirutza ta jakintza-saileko ar-ema-
nak beren artean sendotu nai dituzte. Ta berdin egin-
go dute Japoiarrak Latin-Amerika osoan. Ori dala-
ta, Brasil'ek larrerako 15.000 ektarea lur egokituko du. Ta lan orren gastuak, 140.000 yens izango dira. Diru ori Brasil eta Japoiak inguratuko dute.
- Kolonia'ko Frings kardenalak, bere kargua utzi egin du. Kardenal onek 82 urte ditu ta ia itxututa dago.
- Gotzaien artean iritxi desberdiñak dauzkagu, eta au eroso dator. Izan ere, batak eta besteak urtetan gaz-
te-zaarrak ditugu; ta guziak ez dute eziera berdiña izan, ezta beste kontu askotan ere berdin ikasiak izan ere. Gauzak erdi batera ekarri bearra daukagu, beraz. Au da egizko eginbearra. (Mons. Enrike Ta-
rancon'ek PYRESA'ri).
- Telesbistak astean bost miñutu artzen ditu izkuntza babesteko. Ez al litzake obe, pelikulen itzulketak egiterakoan, gramatika-azterpen baten bidez zaitzea?
- Frantzia'n milloi bat limoi-arbola sobre daude ta lu-
rretatik kentzekoak dira aurtan. Aien ordeaz sagar-
arbola bat sartzen duanak 3,60 franko artuko ditu; ta udare-arbola sartzen duanak, bakoitzeko 4,60 fran-
ko jasoko ditu.
- Italia'n, munduko bigarren gerratea bukatu zanean, bakoitzaren irabazia, batekoz-beste, 14.000 pezeta zan. Orain,84.000 pezeta da bakoitzaren irabazia ur-
teko.
- Elurretako Skirik zaarrena munduan, Suezia'n orain 25.000 urte egin zana izan zan.

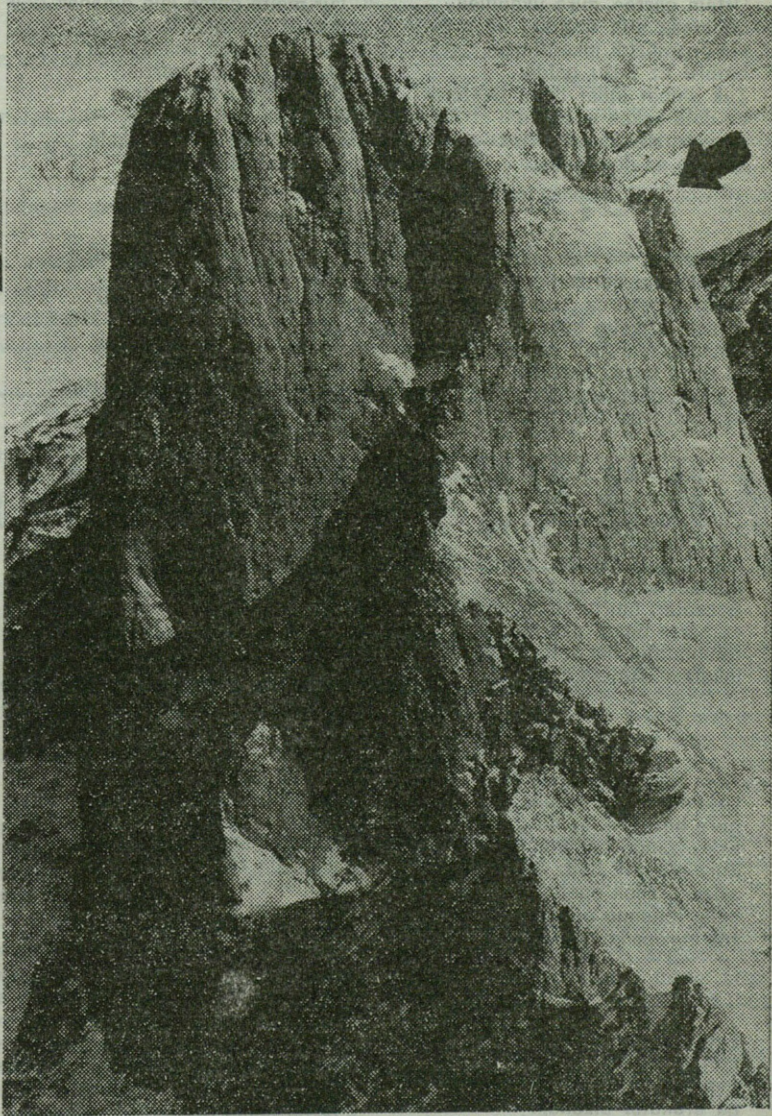
ESKATU:

ZERUKO ARGIA'ren bidez, zure etxera bialduko zaizkizu, zuk nai dituzun liburu ta liburuxka auek:

	Ptak.
☐ Enziklika «Humanae Vitae»: Giza-Biziaz.	5
☐ 6-garren Paul Aita Santua ta «II-garren Batikano» Batza- rra» Yurre'tar Yulen A.	90
☐ «Lourdes'ko Ama» - Euskal Meza. P. Francisco de Lazca- no. Donosti'ko Eliz-barutian noratua.	35
☐ Kontu zarrak eta kontu berriak. Edic. «Apakia».	5

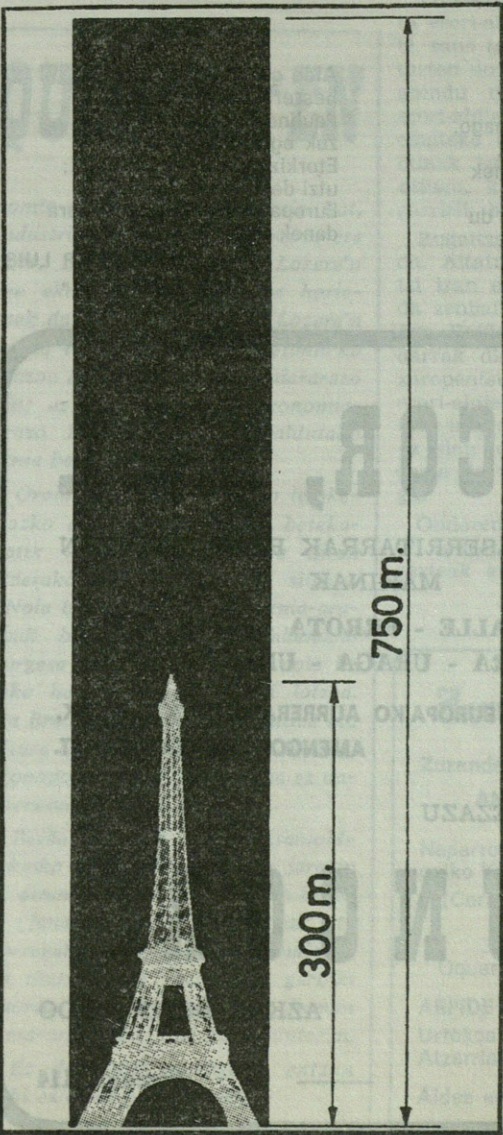
BRUÑO Liburuak

☐ Gazteen Biblia. F. Hoffmann eta Ondarrabi-ko F'ren itzak, eta A. Zugasti'k euskeratua	250
--	-----

PARIS: 750 metroko torrea

Bruselas-ko Ato-
mium f a m a t u a
egin zuan Jean Po-
lak, arkitekoak, 750
metroko dorre ika-
ragarri bat egite-
ko asmoa du Paris-
en. Ez da au txan-
txetako gauza. Be-
gira, Torre Eiffel
alako bi baño ere
geiago izango litza-
ke ta 8.500 tonela-
da galtzairu bear-
ko lituzke.

BERTSO BERRIAK URTAIN

— 1 —

Urtain gaztea, zure ukabillak gogorak dira azaldu, sei burrukaldi joka dituzu, batere ez dezu galdu. Zuk ainbat indar duen besterik ez dala askok esan du, nere iritziz, Euskalerriak beñere ez du izandu.

— 2 —

Zutikan ez da iñor gelditu, ez zuri ala beltzarik, zure aurrean ez dute izan arnasa artzeko betarik. Batzuek mar-mar, ez dakit zertan, ni nago pozez beterik, aurren -unetan saiatsu, anai, ez dezu bear besterik!

— 3 —

Zure indarrak proatu ziran edozein arri klasetan, marka galantak utzi zenituen Euskalerriko plazetan. Bozeolari biurtu zifan, ez sartu beste ezertan, telebistatik nai zaitut ikus jokatzan Ameriketean.

— 4 —

Abia zaitez munduan zear Uzkudun zarra bezela, nere bertsoak ez dute indar asko izango bestela. Zure aurkari, beltz edo zuri, artzeko zeok epela, baña lenengo onuntz ekarri zuk Europa'ko txapela.

— 5 —

Egun batetik bestera ara muturjokan artu sonak, merituk ditu zuri lantegi au erakutsi dizunak. Nunbait ba-zekin gutxi dirala zu bezelako gizonak, txapel-bidean lagun zaitzala arnasa eman zigunak.

— 6 —

Uzkudunnistak giñan lenago, orain gera Urtaindarrak, aurtan proatuko ditu onak Etxeberria'n indarrak. Ta bizkaitarra eratxiko du gurean kolpe bakarrik, orduan ixi ta ixo danok: aztuko dira marmarrak!

— 7 —

Lur maite ontan jaio giñanak goratu Euskalerria, ta ez dezagun ankaperatu gaurko landare berria. Bere etxeko tellatutara botatzen dunak arria, esan diteke ark dadukala buru naspill, elbarria.

— 8 —

Gure artean ez da izaten beti asmatzen erreza, nola goratu ezin asmatu izan baziña prantzesa. Ba-dirudite zu goralduta artzen dutela bajeza, gizon txoroen itz mingarriak obe det ixillik pasa.

— 9 —

Estilorikan ez izanarren bat izan leike txapeldun, tenis'erako jaio ez giñala danak ba-dakite mundun. Ni arritzen naiz Hernadez'ekin; ez dakit burua nun dun, Europa'n jabe izandu zala ez du sinisten Uzkudun.

— 10 —

Zure izenak ikusten dezu zenbat komeri dakarren, Jainkoa degu lenengoa ta zurea berriz bigarren. Aulak auleri; ta indartsua ikusi da zer datorren, estiloak zuk utzi bestentzat: irabazi al dan azkarren!

— 11 —

Azkarate'k sei urte errenkan, txapela zuen jantzia, askorentzako izanagatik pelotan baldar-ontzia. Atotxa'n bein lau gol Arregi'k; ba-da naiko garrantzia, estilorikan ez degu bear, baizikan golak sartzia.

— 12 —

Alde guzitan zure izena, besterik ez dago orain, Paulino ezker bozeolari zuk egin diozu erain. Etorkizun berri ez dakit; utzi dezagun zuregain, Europa'n buru jartzen bazera danok adiskide, URTAIN.

ERREZOLA'TAR LUIS
«Tximela»

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN
MAKINAK

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

EUROPA'KO AUERRERALDEUNI'K ONENAK,
AMENGO NEKAZARIENTZAT.

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya, 114

IKUSMIRAK
Eguneroho gaietatik

NERE BORDATXOTIK

EGIZU ON

Zeñi egiten diozun begiratu gabe, egizu on.

Ongilleak lasaitasun aundia izaten du on egiten duen bakoitzean.

Batzuek ez diote eskertuko; beste batzuek, bai.

Baña ongillearen gozamen eta atsegin guzia on egiten dago. Lengo egunez, «La Voz de España» egunkarian Deba'ko berriak irakurtzen ari nintzala, biotz-ondoa ikutu zidan zerbait arkitu nuen.

ESKUZABALAK

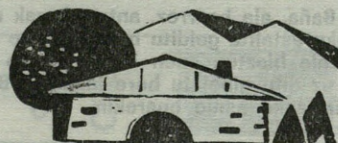
Euskal baserriak beti izan dute fama ona.

Bearrean gertatu izan danari babesa eskeñi izan diote; atek zabaldu, sukal-barrenera sartuerazi.

Euskal baserritarren biotz aundia idazle askok goraldu izan dute.

Joan dan udaran gertatutako zerbait agertzen zuen Deba'ko berriemakeak.

Emen dijoakizute euskerara biurtuta.

JAPONDAR BAT

Alderdi guzietako turistak inguratzen dira gure lurralde polito ontara.

Abutzuko illa zan.

Japondar (japonés) gazte batek zerbait oker edo aberi izan zuen bere motoan.

Ez aurrera ta ez atzera gelditu zan, eta Itziar'ko «Erlete-Goikoa» baserrira jo zuen laguntza billa.

Baserri artakoak al zuten guzia egiten alegindu ziran. Al zana lagundu zioten, eta nola jokatu bear zuen adierazi ere bai, al zuten moduan.

Etziran konformatu ori egiñarekin bakarrik.

Meindatxo polita eman zioten japondar gazteari, botilla bat sagardo bultzagarri zuela.

Ondo ikusten omen zan japondarraren arpegian eta begietan zein eskertsu gelditu zan egin ziotenarekin.

Itzez ezin adierazi, ain izkuntza desberdiñak izanik, baña biotza ari zitzaion itzegiten.

ERANTZUTOKO ERA

Lengo egun batean, Itziar'ko «Erlete-Goikoa» baserrian, pake-te bikain bat artu zuten. Tokio'tik zetorren paketea zan.

Bialtzen zuena, Sigeho Asathu jauna, Tokio'n bizi dana.

Dalako paketea zabaldu zutelarik, ara zer arkitu zituzten:

Erradio transistore zoragarri bat; azken egiturako jostallu mordo bat, eta beste erregalo batzuek.

Japondar gazteak etzeukan azututa euskal baserri batean egin zioten ona.

Ordaindu gabe, edo bere esker ona agertu gabe, etzuen gelditu nai.

Oni esaten diot egitazko gizatasauna: oni esker oneko izatea.

Etzan kristaua izango, bear bada, baña bai ondo ezitako semea. Izena daramagun guziok egitazko kristauak baña, beste modu batean bear genduke.

Bestelakoa izango litzake bizi geran mundu au.

Gaur nazka ematen duen bezela, orduan poz emango luke lurrean biziizeak.

106 URTE

«Mañu» deritzaion ballara bat, auzone bat, ba-da Bermec'ko errian.

Ballara ortan, «Irezabaleta» izeneko baserrian, 106 urteko amonaxo bat bizi da.

Joan dan astelenean, otsailaren 10'an, bete zituen esandako urteak.

Errez esaten da, enetxoak!

Zein gutxi irixten diran ordea malla ortaraño!

Ezagutzen al dezute zuek, irakurle maiteok, zarragoren bat iñun?

Ezta nik ere.

JAIO, AZI TA BIZI

Eskolastika Mendizabal da bere grazia, lengo bertsolari zarrak esan oi zuten bezela.

Ez da munduz-mundu ibilitako emakume bat. Ez orixe!

«Irezabaleta» baserrian jaio, azi ta bizi dana baizik.

Zenbat aldiz ikusi ote ditu inguruetako mendi gallurrak zuriz jantzita, «Garoa» nobelako Joanes artzai zarraren antzera!

Zenbat pozaldi ta naigabe izan ote ditu, gaxoak, ain mundualdi luzean!

ENTZUN EZIÑA

Zerbait bear, andik ezpada emendik, bein 106 urtetara ezkerro.

Eskolastika Mendizabal amonaxoak buru argia dauka, ta... begi onak.

Ez du iñoren bearrik etzateko, jeikitze, jatzeko, orrazteko ta abar.

Belarriak ondatu zaizkio, ez du entzuten esaten zaionik: erabat gortua dago.

Arritzeko al da?

Sarritan gogoratzen naiz Val-tour bizkorak beingo batean idatzi zuenatzaz. Onela zion:

«Gaitz xelebreak ba-dira mundu ontan, baña gaitzik xelebre-ena zartzaro gaitza da. Gañontzeko gaitz batek jotzen gaitue- nean, botikarik onenak nun billa- tuko ibiltzen gera, al danik azka- rren gaitza menderatzeko ta gu- gandik uxatzeko.

Zartzaro gaitza datorkigunean, bestalde, egin ditezkean alegiñik aundienak egiten ditugu al danik denborarik geienean gaitz orri eusteko».

Au gezurra dala dionak, ez du gezur makala esaten.

Bein da berririo, «ZERUKO ARGIA'ren» bidez, bijoaz nere zorion gartsuak Muña'ko «Irezabaleta» baserrira.

AZKENEAN KONPONDU

Urtetan ibili dira alkarren ondoren Irazu ta «Irunxiberri».

Batzarrak eta billerak, an eta emen.

Asko itzezin, bakoitzak bereak esan, eta konpontzeko modurik ez.

Azkenean, nolabait, sartu dira arrastora. Derriorra zeukatela us- te det.

Tristea izango zan, bi onenak dirala jakin, eta alde bietatik amor pixka bat ez emateagatik alkar probatu gabe gelditzea.

Aiarrak beti bide luzea izen- datzen zuen. Astiasuarrak, Irazu'k, bide laburra.

Iñork etzuen bururik makurtu nai: ezin uztartu iñolako moduz.

Amar kilometroko bideak egin zuen azkenik miraria.

PLAZA TA PISTA

Etzuten joko bakar, soilla egin, dobleko jokoa baizik.

«Irunxiberri» plaza-zale amon- ratua da: esolen kontra oso on- do moldatzen dana.

Irazu'ri berriz, plazan bueltak ematen ibiltzea gustatzen zaio gutxiena.

Naigao du askozaz ere bere almenak pistan erakutsi. Baita kamioa ere geiago maite du plaza baño.

Lenengo jokoa, San Jose egu- nekoa, Tolosa'ko zezen plazan erabaki bear dute.

Bigarrena, aprilla'ren 13'n, Anoeta'ko belodromoan, pistan.

Nik irudipen bat daukat bu- ruan sartua.

Plazan irabazten duenak, ale- gia, pistan ere irabazi egingo duela, seguru asko.

Ezin zait buruan sartu, batean bat eta bestean beste gerta di- ttekeanik irabazle.

Nere iritzian, bi jokoa gizon batek irabaziko ditu.

Bat ori nor izango da, Irazu ala «Irunxiberri»?

Emen dago koxka.

Ona dago Irazu: asko gustatu zan Tolosa'n.

«Irunxiberri» txikiarengana ez dago nolanai joaterik. Naigabe audiak ematen dakien korriaka- laria da, Palentzia'n bizi dan ai- arra.

Baxarri

BELJIKAN, LEGEDI-ALDAKETA

Beljika-n oraintxe aldatu berri dute beren Legedia. Eta egin duten aldaketa ori, guretzat erakusbide gerta ditek, noski. Orain arte prantzesa ta aleman-izkuntza, emen gure euskera bezela atzeratuak zeuden politika ta aginte-alkietan.

Baia poliki-poliki flamendarrak ugaltzen eta erriko nagusi egiten asiak zeuden. Ta benetan ikasgarri dana: orain, flamendarrak nagusi-tu diranean, len berei prantzes-izkuntzadunak egin izan dietena, egingo zietela usteko dezue orain flamendarrak prantzes-izketadunei.

Ba... ezta orrela izan. Ezta gutxiagorik ere. Flamendarrak, len min artuak zeuden eta ba-zekiten orrela baztertuak egotea nolako mingarri dan. Beraz, orain berak ez dute prantzes-izkuntzadunen pekatuan erori nai izan. Eta ikastekoa da errien pakerako zer egin duten jakitea. Orain Legedi onetan, prantzes-izkuntzarentzat begirapen osoa erakutsi dute, ta gutxiago diranen izkuntza alde guzietatik gordea uztea nai izan dute. Ezta, beraz, flamendarren, ez aleman-izkuntzadunen aldetik bengaizorik egiteko asmorik agertu.

Izkuntza guzietakoak, berdin-berdiñean artu dira, eskubidetan eta politika batasun barruan, denentzat errespeto osoa gorde da legetan.

Beljika-n, prantzes-izkuntzak agintari-maillan aurreneko lekua izan zuan Gobernuaren aldetik. Au, geienak bultzata baiño geiago sortu zan XIX-garren gizaldiko giroak eraginda. Beljika'ko Estadua antolatu zan aldi aretan, prantzesa oso onartua baitzan alde aietan.

Giro aretan, Gobernu ta aundizkien izkuntza zan prantzesak, etzuan lan aundirik izan, flamendarrak izkuntza ta aleman-izkuntza baztertzen. Ta ala zeuden urte aietan, prantzesa, Gobernuak izkuntza bakarra zalarik. Baia flamendarrak, alde batetik geiago ziran eta bestetik esnatu egin dira beren kultura-saillean. Orregatik, ikusia zegoen, flamendarrak etzerala pakeatuko, beren izkuntza bear zan lekuan ikusi arte. Ala, ba, gauzak bere onera etortzen joan dira, ta flamendarrak lege-bidean bere izkuntza nagusitu dute, prantzesaren parean.

Txekoslovakia-ren antzera, gertatu dira, beraz, gauzak Beljika-n ere. Iru izkuntzak legearen aurrean begirapen berdiñez artuak izango dira.

Eztira, alabaia, gauzak berez etorri egoera ontara. Eskubideak iristeko, flamendarrak gogor jokatu bear izan dute Bruselas-en eta Lovaina-n. Bruselas, flamendarrak eskualdearen barruan zegoen prantzes-izkuntzadun ugarte bat bezela zan. Gobernuak ezkeiñi zion laguntza-bidez, flamendarren erdian egon arren, prantzes-izkuntza nagusitu zan izkuntza ofiziala bezela. Lovaina-n, berriz, holandar-izketadunen erdian dagoen flamendarren Unibersidadea zeukaten; baia bertako izkuntza erakutsi guzietan, frantsesa zebillen.

Flamendarrak, gero ta geiago jo zuten, beren eskubideak eskatzen eta orain, agiri danez, Beljika-k asmatu du elkarren errespetoan eta eskubide berdiñetan nola antolatu ditezken erriko sail desberdiñak.

Munduko eskualde askotarako ikasbide ederra izango da auxe. Jainkoak izkuntza desberdiñetako egin dituan erriak, ezin ditezke gogorren izkuntza bateratu. Erri bakoitzak, Estaduaren aurrean aukera ta eskubide berdiñak bear dituzte beren aurrerapeneko jokarera. Eta erriak jakintza kontuan, bere izkuntza du aurrea landu bearra. Ortarako au da bide zuzena: guziak legepean eta berdiñean aurrera egin bear dute.

ITZA TA ESANA

Eleberri bat idazteko ez degu gairik, tokirik, gizonik behar. Gizona esanaren loturapean gelditu ta ob-jeto bihurtzen da. Berritsukeria ta asperraldia. Gizona itzaren, eleberriaren jabe izan beharrean, itza, eleberria dira gizonaren jabe. Ekonomiku, politiku eta sozial loturak, «laguntzaleak» dira. Garrantzia itzaren loturak izango du. Orain arteko azterketa ontan Robert-Grillet «Nouvel roman» mugimenduko teori-kuari jarraitzen diot.

Itzaren menpean: Wells ta «Cludadano Kane». Kane'k bere egunerokoaren bitartez U.S.A. menperatzea lortu. Ta gezurra dio «ni ameriketarra naiz» esaten duanean. Kane'k ameriketar klasea sortu du bañan berak ez du klase ortan sartu nai. Ta onela, berak nahi duanean, naiz-ta politiku-indar nabarmenik ez izan, U.S.A. gudara joango da. Bañan gaur arte ez gera konturatu itzaren esanaren—politikatzaz. Esan guztia da politika. Itza, berez, garbiagoa da. Itzaren garrantzia diruaren bitartez lortu da bañan diru orrek ez du garrantzirik Kane ixiltzen ba zai-gu.

Ameriketa'ko elezioak zertan bihurtzen ari dira? Diruaren laguntza-

rekin itzak lortuko du nagusitza.

Berriketarako gogoia, norbaiti zer-bait esan beharra, trixturaz biterik gaudenean norbaiti itzegiteak ematen digun barealdia... Bañan utsean gelditzen gera. Sistema da trixtura berritsukeriaren bitartez sendatzea eta sistema da, azkenik, bazter guztiak aspertzea.

Periodismua ez da beñere «arte» izango, berritsukeriaren langintza bezela artzen ba degu. Berritsukeri-geien esaten dituan aldizkaria da «onena».

Bañan itzak berez du arte eta indarra. Odola. Esanak galtzen du beti itzaren balioa. Maitasuna zer da? Nerekiko itz au aldatu egin behar da. Maitasuna zozokeri bat da. Abes-larien aietan ta beste zenbait espai-ñetan itz onek ez du ezer esan nahi. Maitasuna ain erreza ote da? «Ala-ko gizonak txakurak maite ditu». Barkatu, bañan au egia ba da, ez det maitasunik behar. Nahiago det utsean bizi.

Galduta gaude ixillik egoten ikas-ten ez degun bitartean. Mutuak lehenago iritxiko dira zeruetako erre-nura.

ANJEL LERTXUNDI

NORK KUKURUKU!!!

OLLARRAK

OLLATEGIAN?

...Ez. FAGOR,ek

sukaldian

«TXISTULARI»

Aspalditik neukan asmoa. Gaur, nere lan mayean «Txistulari» errebistaren aizen lumeroa ikustean, asmo ori berritu eta bertatik betetzeko gogoia sortu zait.

«Txistulari»-k alderdi on asko ditu. Alde batetik jarraiberatasuna. Bestetik berriz bere burua eder azaldu ardura. Gure errian agertzen dan errebistarik dotorenetakoa auxe. Euskal liburutegi batean paltatu eziñeko errebista.

Badu baita ere «Txistulari»-k beste alderdi bat. Egin-aalako bideetatik beñere irten nai ez izatea. Ez-iyak gaindu ez naia. Neurriari neurriya beti artzeko gogoia.

Jarrai beti xuxen-xuen norbere bideari. Gertatu ditezela gertatzekoak, bideari jarrai. Segi beti...

Nork neurri dezake «Txistulari»-k egin duan lana? Musika gaitan gutxi dakigunentzat ere, errebista benetan atsegin eta erakustaillea.

Gure Euskalerrian eredu bikaina «Txistulari». Errebista onen omenez propaganda egitea benetan atsegin zaidala siñistu eizazute.

Eta errebistarekin batean gure txistulari apalaren goresmena.

Nork ez ditu maite gure txistulari umillak? Sasoi bat izan zan, indar eta goibeltasunezko erlijio iritzi bat-tek, gure txistulari umillaren uste okerra zabaldu zuana.

Aita Lhande, idazle bikain eta euskaltzale benetan

zintzoaren aiton txistularia zan. Fede aundiko gizon ona. Gutxi bezelakoa. Aita Lhande-k kontatzen digu liburu batean, nola bere aitonak, txistulari zan aldetik, etzeukala elizan sartzerik, eta meza nola entzun bear izaten zuan. Eliz ate ertzetik. Kanpotik.

Orduan, eliz legeak ziran bezelakoak ziran. Orain berriz beste muga bazterrerano joan gera danok. Soka-tik geyegi tira egin nai izateak ori dauka...

Bai gure txistulari maite-maiteak!

Oraindik ere igande eta pesta egun goizetan, txistu-lariak alaitzen dituzte Euskalerriko erri ta erriak, gu-re biotz barrerano sartzen diran eresi xamurrez.

Euskal kutsuaren gordetzailerik bikainenetakoa txistulariak ditugu.

Igande eguadi askotan joaten naiz Donostiko plaza zarrea, txistulariari entzutea. Jotzen dituzten eresiak nere animari ezitasun gozoa dakarkiote.

Pozaren-poz egoten naiz txistulariari entzuten. Nere arima nekatuari biguintasuna dakarkio txistuaren musikak. Ume eta gaztetxo nintzaneko denborata narama-kite txistulariak. Gure nortasuna geiagotzen didate apal-ki barren-barrenean.

¡Ospe, «Txistulari» errebista bezela, txistularien adixkide eta laguntzaille benetako diran guztie!

Jose de Arteche

GIZONAK EGIN DITZAGUN

«UXOLA»

Joan dan urtean izandu diran goraberrak, asko ed ogutxi ausnar-tu ditugu gure barrukiko, eta zen-bait galdera ere bai egin. Neronek e egin dio, bereziki egunotan ne-re baitan itzaletik argiraño dagoen aldea nabari izan detalako.

Galdera askoen artean nigan geien margotu dan galdera auxe izan da:

Bear aiañ saiatzen al gera gi-zonak gizontzen?

Eta galdera egosi dezadan aus-narrean nerabilkiala, nere adixkide andoaindar baten itz batzuk oroi-tzez itsatsi zaizkit buruan. Alegia, eralguntza batengana eskerturik dagoala oso, gizon egin zualako.

Danok izan gaituzte gazte. Ta danok bizi izan degu gaztaroen arrikkua. Gaztea beti dago irikia abots guztietara, aize ta sentimen

guztietara. Gazteak, sarri, zabalak izanik biotzez eta adimenez, ez da ainbestez argi izaten zentzumenez. Ematen zaion guztia iresten du jakin-egarriaz, eta dijestio zailla urteetan luzatzen zaio.

Auetxek dira gazteen akats bat-zuek, borondate onezko akatsak, noski baiñan naspillatzaille ez ain leialak ongi dakitenak bere mal-tzurkerizko ideiak eta sentimenak txertatu ditzazkieken.

Itz politaz, teori apartsuaz, labo-ratorioko filosofokeriaz, sozial-opio okerraz, fedearen praktikotasun ezatzaz mintzaturik aixa mozkortu arazi litezke gazte borondatetsuen adimenak, gaurkoz bere gogo-asea emanik eta etorkizunarako illunpe beltza ereñiaz.

Gizona, frutu-zugaitz bat beze-lakoxea da. Gazte izan ta indar

artzen azten danean frutu onaren txertua eman bear zaio. Ez dedi-lla erre urte gutxien barruan neu-rritik kanpoko uztak eman araziaz. Sendotzen lagundu bear zaio urte askotan bizi dedin emaitz oparoak emanaz, zaarrez ilko dan arteño igaliak eskeñiaz.

Gazte dan gizona gizondu egin bear da ideia san ota eginkorrak txertatuaz, sentimen garbi ta lu-zatzailleak itsatsiaz, zentzumenez-ko ardura eraginkorrak emanaz, justizi biotzduan baten argitara es-natuaz eta etorkizun, luzea bear bada, baiñan itxaropentsu baten jabe egñiaz.

Eta ideia ta sentime nsanoaz mintzatzen geranian, ez degu esan nai aldareetan daudene nirudien antzo, arriak bezin otz eta geldiak nai ditugunik, ez.

Gizonak nai ditugu, bere grin ta erori-aldiekin, baiñan ideia gar-bi, sano ta zentzudunak ematen di-tuzten doai ta itxaropenez jantziak gaindu ditzaten izango dituzten erori-aldiak, berriro bere emariak emateko ete ngabeen. Eta euskal-dunak izan duten federekin nai ditugu, kristau fedea dalako on-garriak ballotsuena.

Zugaitza gazterik zuzendu bear da. Aitatu ditugun doai olek itsa tsi izan ez ba-zizkiguten bear ba-da zenbaitzuk gaur lur jota geun-den. Baiñan ene adixkide andoain-darrak dion bezela zutirik eta it-xaropentsu bizirik gaituzte, gure erori-aldietan ere. Eta esker one-koa izatea gaur asko aitortu nai ez dan doia baldin ba-da ere, doia da ta onegatik aitortzen de-gu.

Ondorengoak orobat esan deza-te nguegatik, saiatu gaitean gizon gazteak gizontzen.

DE GAULLE QUIMPER'EN

De Gaulle Quimper'en bretoiñe-raz mintzatu zaie bretondarrei.

Mexikotarrei gaztekeraz mintzatu zitzairen behin batez, alemaniarrei alemaneraz, eta besteri askotan ber-tako mintzairaz. De Gaulle politiku zorrotza da; eta zorrotza dalako hartzen du oso aintzakotzat hizkun-tzaren garrantzia.

De Gaulle 1969-ko Otsaillean bre-toiñeraz mintzo: horra hor berri «zelebrea» zenbaiten ustez. Horra hor, nik uste, F.L.B. dalakoaren arrakasta haundi bat. Beste bat, ho-be. Zergatik aurrerakoan bretoiñe-ra eskolatik baztertuko? Egia aitortu bear da; eta egia hau da: F.L.B. deritzanak hitzeragin diola bretoi-ñeraz De Gaulle'ri, eta ez orain be-re «ameskeriak» kondenatzen dituz-ten sasi-abertzale txepelik. Are ge-hiago: De Gaulle'ren hitzen ondo-riok haundi izango baitira.

Folklore? Ez nik uste. Bretoiña' ko problema ez da gaurkoa; eta ez da folklore-problema bat. Afusilla-turik hil ziran abertzaleek ba zeki-ten. Irlanda'n deserriturik zahartzen diranek ba dakite. De Gaulle'k ere ba daki ongi: Hitler-zalekeria aipa-tzea erraza izan da. Baiñan ez beti egia.

Ekonomia Bretoiña'n ba dago eko-

nomia-arazo bat: lan-eskasia bat, industriarik eza, gazteen joaira, eta abar. Dudarik ez. Baia Lozere'n ere ekonomiazko problema horie-tzek daude; eta, halaz ere, Lozere'n ez da F.L.B. bat sortu. Bretoiña'ko arazoa ez da soilik ekonomia-arazo bat; ez da batipat ere ekonomia-arazo bat. Bretoiña'n zapalduko etnia bat dago.

Orain dala ehun urtetako leloke-riazko eta sasi-zientziatzko betek-a-datik oraindik sendatu ez diran atzerakoiek ezin dute hau siñistu. «Nola liteke» —diote— «etnia-ara-zoak bigarren maillako alienazio burgesa besterik ez izanik, nola li-teke herriak egiazki horri lotzea, eta Bretoiña'ko kakoa hizkuntza eta ultura burruka bat izatea? Eziña da. Monopolismoaren fenomenua ez da-goenean, ez dago ezer».

Baia zalantza eta pentsamolde arkaiko horietatik oraindik jaregin ez diranak zozo alaenak diran beze-la (fanatiko guziak dira itsuak, eta horregatik fanatiko). De Gaulle ez da inundi ere zozoa; eta garbiki aitortu du Quimper'en: hemen etnia-arazo larri bat dago funtsean.

Ez dago gor gorragorik entzun nahi ez duen gorra baiño.

LARRESORO

Zeruko Argia

Zuzendaria:

ANTONIO ITURRIA
ASTIAZARAN

Naparroko-Kantauriko ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua
(Carlos III, 22. Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22: Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Urtekoa ... 190 Pta.
Atzerrian ... 265

Aidez artu nai bada, galdetu.

JOANNES D'ETCHEBERRI,
SARA-KO MIRIKUA.
(XVI'GARREN GIZALDIKOA)

«Escual-herriko gazteriari»

— I —

Euskal-herriko gaztedi buruzko iru edo lau idazlan moldatu nai nituke, Joannes d'Etcheberri maisu aukeratuaz.

Idazlan oiek, gaurkoak bezela, titulua edo izen-burua bereganarik dakarkite, zeren dan «Escual-herriko gazteriari» zati bat «Escuararen hatsapenak» deritzaion liburuan.

Azpalditik, ttipi ttipia nitzenetik, pentsamentu zorrotz bat dakarkit nere biotzean, alegia, Euskal-herria, Euskera bera eta Euskaldunak gora jaso nai baditugu, ez degula beste biderik, lehenagoke iturri zahar eta garbietara jo.

Iturri oietako bat, hur mehea eta zearo garbia sortzen duna, Joannes d'Etcheberri degu, Sara-n jaioa eta bertan miriku izana.

Gipuzkoa ere ezaguna zun miriku ospatsuak, zeren Aita Larramendi-k dionez «El Doctor Don Juan de Echeberria... oy medico de la Villa de Azcoitia». Azkoitia-n sendagille izan zan, Aita Larramendi-ren garaian.

Joannes d'Etcheberri jaunak deadar eta oiu aundiak zuzentzen die, aitatutako liburuan, Euskal-herriko gaztediari, batez ere, jakintzako bideak urratu eta zelaitu naiean gure gaztediari.

«OHOREZKO GUERLA»

Gerla «eder eta miragarri» batera oiuka deitzen dio Joannes d'Etcheberri-k euskal-gaztediari. Bestetik, gerla erreza, «zeren ezta munduan guzonic jaquitea desideratcen ez tuenic».

«Deabruac-ere bada iccusiric guizonac handirosqui desiraten zuela jaquitea, Eva gure lehenbico ama hari, erraiten ciolerikan». «Aperientur oculi vestri, eritis sicut Dii scientes bonum et malum». (Gen. 3) «Izanen zarete Jaincoac bezala, ezagutcen tutzuelarican ona eta gaitza, zuen beguiac idequico eta arguituco dira».

Mundu ontako aberastasunik eta ohorerik handiena baita jakintasuna. Baña, euskaldun gizona jakinduriko lanetarako egina ote da?

Joannes d'Etcheberri jaunak dionez, «escualdunac bere sort-herriaren naturaleza eta trenpu berecoac dira, eta hargatic dira hain colore eta iduri ederretacoac, habilac, eta meheac eta gorpputz thailu onetacoac».

Bereala, gure miriku aitatutak Hipokrates, lehengo grezitar miriku baten esaera dakarki, euskaldun buruz, alegia, «ez haraguitsu izatea on dela jaquintsun izalteco».

Baño bildur naiz euskaldun gazteak, naiz iharrak izan geientxonak, aragizalegoak ez ote diran kulturazaleak baño.

Baña, gogoan izan, «jaquintasuna dela guizonaren perla, jujusa eta diamant preciatusa».

Joe Casa

Landola-erramintak — Lan-tresna guzietarikoak. — Galtzairu kalibratuak. — Leunketa gaiak.

F ERRETERIA U NZETA

EIBAR. Apartado 18. Ibarrecruz, 14

Urrutizkifia 71.000

O y a l s. a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

Mikel Ugalde'ri erantzuna ta euskal erriko kristauei eskutitza

Apaizen illeroko 3.375.90 pezetak kristauen gaitzpide

Ilbeltzaren 26'ko ZERUKO ARGIA'n artu nun zure eskutitza. Pozgarri gertatu zait. Eskerrik asko.

Ez naiz eskutitzei erantzuten zalea. Beti gerorako utzi oi det lan zail ori.

Baño zuri azkar erantzutea erabaki det. Ez nere burua yayotzat eta ikasiztat daukatelako, erantzunaren eskerra zor zaizulako baizik. Ba-di-ra ni baño aurreagokoak zuri erantzuteko. Oien erantzuna sakona izango da. Ta agian sakona bezin berandukoia.

Bitartean luzetsita aspertu etzaitzen bijoakizu nere urlole au.

Besteak beste ontzat dauzkat zuk or azaltzen dituzun iritziak. Gai onekin gabiltza talde bat aspaldi ontan jira ta bira. Ta atsegin zaigu benetan kristau artetik kezkatuta zirika astea.

"Ez gendukela elizgizonok Estaduaren diru-laguntzarik jaso bear" diozu. Ta nik geiago esango nizuke: "ez dula Elizak diru ori jaso bear". Elizgizonontzat bakarrik ez bai du ematen. Baita eliza, apaiz-etxe, apaizgaitegi, praille ta moja-etxeetarako ere. Beraz baita zuek kristauok ere. Jasotzen dezute diru-laguntza ori.

Estaduak gizaki bakoitzak erlijio-arazoari erantzun dezaion askatasuna eman bear du. Askatasun giro jatorra sortu bear du. Ez dio inori eragozpenik ipiñi bear. Ez du erlijio-arazoa ito bear. Ez du erlijio-arazoa erabaki ta konpondu bear.

Berari ez dagokion buruaustea jarririko genioke. Bere-bereak ditun zereginak betetzen ba-du esku bete lan berririk erantsi gabe.

Erlijioigintzak berekin darama, nai ta naiez, gizarte-lana, giza-lantze ta errien jasokuntza ta aurrerabidea. Ta e rlijioak berez bere muñean daraman gizarte-lanaren ordañik ere ez diogula Estaduari eskatu bear uste det naiz-eta Morcillo jaunari ta beste askori ala ez iruditu.

Erlizioz aparte egin dezake gizarte-lana elizgizon batek. Ordun ortarako dauden erakundeak ordaindu dezaioetela. Elizak euki dezake erlijio aldetik zergatik gorderik ez daukan pitxiak: elizak, santuen irudiak, kuadroak, baseliza... Oietako asko alperrik ditu zenbait tokitan. Jenderik ez dagon baztarretatik ez ditekela elizari eraman uri aundietarra. Ta gizarteko ondasun oiei elizak eutsi bear al die? Ondatzen utzi bear al dira? Edo gizarteak berak zaitu ta gorde bear ditu?

Baño erlijio-lana, lan orren uzta jasotzen dutenek ordaindu bear dute. Kristauak berak matendu bear dituzte beren sinismenean gidari ta xuxpertzalle diran apaizak. Giza-eskubidea zapaltzea dala uste det Estaduaren bizkar zama ori botatzea. Nor-berak egin dezakena ez du Estaduaren esku utzi bear.

Gañera Laterria zapaltzalle bihurtuko genduke. Onenean egon bai ditzeke bat baño geiago sinisten ez dutenak eta lagundu nai ez diotenak.

Ta orrel a zuzena bear luken Elizaz oker egiten ari da zergatik ezer emanik ez daukana indarrez ematera beartzen dulako.

Kristauak berak matendu dezate-la, egun osoan, elizgizonetan jardutea nai duten apaiza. Zerbait ajolazkoa aurrera atera nai danean, gizon bat jartzen da ortarako, beste lan guziak kenduta. Ortan diardun ez-kero bidezko da ortatik bizitzea. Baita gaixozaldi ta zartzaroan ere.

Baño meza, otoiiz eta sakramentuei sal-erosketa kutsu guzia kenduta, mesedez. Meza ta gañentzeokoak dirurik gabe eman bear ditugu erriaren alde ta asmoetarako. Ortarako beste era batera moldatu bearra dago elizgizonetaren ordainketa.

Kristau-erria, ordea, ez dago elizgizonzta ori ordaintzen oitua Urteetan besteren esku utzita bizi izan da. Noizko ortara jarri kristau-erria?

Gañera beste lan guziak utzita orrenbeste apaiz, elizgizonzta utsean, jarduteak auxa dakar: diru bear aundiegia ta jauntxoekin lotzea; gure langintza ogibidetzat artzea; besteran kontura bizi gerala uste izatea; erakusten deguna, ala konbeni zaigulako, erakusten degula sinistea; zenbait tokitan zer-egin aundirik gabe orduak alperrik gaitzea; alper-fama eukitzea; barruan utsunea sumatzea; gauza ez danean ere (nekatua, etsia, atzeratua, ukatua, larritua edo zaartua dagolako) nola-ala irautea.

Beraz beste bide berri bat ere artu bearra dago. Nor-berak bere ogibidea eskuratu. Ez gaixoak zaitzea, itzuliak egitea, dotriña erakustea, sakramentuak banatzea, meza ematea, illetak egitea ta abar, elizgizonzta lan oiek, ederrak eta bearezkoak ez diralako, guziok ortan jardun bearrrik ta guziok ortatik bizitzetik ez daukagulako baizik.

Baño aztertu dezagun egoera. Ez gaitzen ametsetan bakarrik ibilli.

Gu, Euskalerriko apaiz guziok elizgizonzta degu bizi-bidetzat artua. Apaizetarako gogoia galduko gendula ta beste ogibide bat edo beste ikasketa batzuk artzea debekatu egin zitzaigun.

Gaur bizi geran apaiz geienok elizgizonzarako bakarrik gaude gertutuak eta ezarriak.

Ta zalantzarik gabe elizgizonzta biziera bat, pentsaera bat, oitua batzuk izakera bat ezarri dizkigu. Beste lan batzutan asi nai dunak ori guzia autsi ta gizon berri bat izaten ekin bearko dio. Ez al da geitxo bihurtzea izango? Ez al da pitzatu ta ondatzea izango?

Berrogei urtetik gora dijoanari eskatu al dezaiokegu esku-lanean asterik Ta esku-lana aitatu det, ez apaizak nai ta naiez esku-lana egin bear dulako, beste edozeñek egiten dun lana egin dezake, maixutza, sendagilletza, legelartitza...

Baño gaurko apaizok ez gaude ortarako gertutuak. Gañera geienak egiten duten lan-era eskatzen zaigu egitea: langilletza edo nekazaritza.

Orregatik pixkana-pixkana asi bearra bideak urratzen.

Utzi dezatela Estaduaren diru utzi dezaketen guziak. Asi ditezela apaiza mantentzen ortara irixten diran erriak eta kristau-taldeak. Asi ditezela lanean ogibide bat eskuratu dezaketanak. Ta gutxi izango diran ezkerro asi ditezela esku-lanean. Lantokian lana daukaten kristauak ez dezaia lanik ukatu apaizeri.

Euskal-maixu, euskal-idazle ta euskal-pentsalari gutxi dagon ezkerro ez ditzagula lanbide oiek baztertu.

Aldatu dedilla apaizgaitegiko erakundeak. Ez dedilla apaizta eliz-lana ez dan beste bizibide bat ez dunik. Ateratzen diran apaiz berriak ez ditezela, al badute, parroki-moldetan sartu. Parroki-esi ta loturarik gabe kristau-taldeak sortzen joan ditezela.

Apaizgaitegian ez dauden kristau ale butzuk apaizten asi gaitzela. Sendagilleren bat, lege-gizonen bat, langilleren bat, erri-gaztedikoren bat, ezkonduen bat...

Onak besterik gabe kristau-erriari lotutako apaizak ekarriko dizkigu. Gizartean txertatu ta itsatsitakoak. Sendi batean onarritutakoak. Gizarte-arazoetan sartuak. Politika ta sindikatu gora-beratan erantzunkizunduek.

Baño au guzia kontuz baño kontuzago egin dezagula. Galera aundiak ekarriko lituzke bat-batean egiteak. Baña bat-batean egiteak bezin aundiak ekarri lituzke gaur bertatik, biarkorako utzi gabe, bide ta giro berri auetatik ez abiatzeak.

Estaduaren diru utzi ta bere esku-lanarekin bizitzeko asmoa dun zure lagun.

M. ATXAGA

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

Arrigarritzko Salmenta!!!

Lekua berritzeagatik

Lo-gela osoak illen 500 pezetatik gora. Irukoitzak, sofa-ogeak, besaulkiak, abar...

Guzia erdi prezioan

Amuebladora Comercial Hispania, S. L.

Moraza, 3

SAN SEBASTIAN

San Marcial, 12

IRUN

IRU ANTOLAMENDU

palestinoen artean ba dira hiru antolamendu Palestinaren liberaziorako lan egiten dutenak. Lehendabizikoak Palestinaren Liberaziorako Antolamendua du izena. Bigarrenak Herriko Liberazioaren Frontearen Antolamendua. Hirugarrenak Al Fatah.

Lehendabiziko Palestinako aber-tzale klasikoak osatzen dute. Bigar-rengoak lehendabizi erreboluzioa egin behar dela ta gero liberazioa diote. Hirugarrengoez batez ere Pa-lestinaren liberaziorako ari dira la-nean. Palestina askatua ta sozialis-ta bat nahi du.

Hiru antolamendu hauen indarra komentatuaz honela zion Sobietiar diplomatiko batek:

«Palestinaren Liberaziorako Antolamenduak izen bat ete etiketea bat du. Herriko Liberazioaren Frontearen Antolamenduak intelektual bizkor eta argi batzuek eta militante ausart bakan batzuek ditu. Al Fatahek berriz Herria du berekin eta baita metralletak ere.

R. A.

PAKISTANEKO NAHASMENDUAK

Pakistan ingelesek Indiari askatua eman ziotenean jaio zen. Pakistanen bildu ziran Indian Pazi-ziran musulman gehienak. Horregatik asarreririk biziena dago Indiaren eta Pakistanen artean. Asarre hau garra-tzagoa da bi nazio hauek Katxemira izeneko lurraldeak norenak izan be-har duten eztabaidatzen dutelako go-gorki.

Pakistan bi alderdiek osatzen du-te. Bien artean milla kilometro baino gehiago daude. Bata Indiaren eguz-kialdean dago eta bestea mendabal-dean. Pakistan guztiaren buruzagi Ayub Jan izeneko mariskala da.

Honek ba daramazki urte dexente Pakistan jabe bakarra bezala.

Azken aste hontan ordea manifestazio ta nahasmendu gogorak izan dira Pakistanen, posizioak Ayub Jan-en agintaritzaz aski luzea dela ditelako.

Ayub Janek, hortarako egin zuen mintzaldi apropos batean, bera oposizioarekin elkar-hizketa bat izateko prest zegoela esan zuen. Baina oposizioak ez diote jaramon handirik egin.

Oposizioa bera nahiko dibitua da-goela ez dugu ahaztu behar.

UNAI GARIN

José Lizaso
Bar Landeta

Zer nai, artatik erruz ba-dezu edanetan da janetan, ostatu onen sona zabaldu zaigu alderdi danetan. Zure zai beti zabalik dago; ez da trabarik atetan, gorputza premiz dezun guzian sartu zaitea Landeta'n.

AZPEITI, LANDETA.

Urrutizkiña: 81-13-11

ALEMANIA FEDERALAREN
GOBERNA-ERA LEGE-
DIA, POLITIKAGINTZA,
ALDERDIAK

RIKARDO ARREGI

Alemaniko Errepublika Federalak Alemania guztiaren hiru laurdenak biltzen ditu. Beste laurdena Alemaniako Errepublika Demokratikarrak osatzen du.

Alemaniko Errepublika Federala —Demokratiarra bezala— gerla otzaren ondorioa da. Mendabaleko hiru estatu indartsuenek okupatzen zituzten lurraldeetan jaio zen, amerikanoen, britaniarren eta frantzesen babespean. Alemania guztia bateratu bitartean 1949-gnaren, naiatzaren 8-an Konstituzio probisional bat hartu zuen.

FEDERALA

Mendabaleko Alemaniaren izen ofizialak dionez federala da. Zer esan nahi du honek?

Federala den estatu batean ba da erdiko gobernu bat estatuaren hiriburuan, baina baita ere ba dira gobernuak estadia osatzen duten Herrialde bakoitzean. Herrialde hoiek Alemania Federalean Land izena hartzen dute. Gauza hobeto ikusteko har dezagun Land hoietako bat: Baviera.

Strauss, ekonomi gaitako ministroa ta Bavierako kristau demokraziaren buruzagia.

Alemania Federalaren hiri-burua Bonn da. Hiri hontan aurkitzen da gobernu federala ta parlamento federala. Gobernu ta parlamento hori Herrialdetako gobernu ta parlamentoen gainetik dago ta Alemania guztiaren arazo jeneraletan da gai. Ekonomia, dirua, ejercitua, atzerri-gaiak etab., esate baterako. Gai-ontzeko arazoak Herrialde bakoitzaren gobernuaren mende daude. Horregatik ba da Bavieren hiri-buru den Munich-en gobernu bat eta parlamento bat Bavierako gaitetarako.

Baviera, beraz, bi eratako deputatuak eta gobernuak ditu. Batetik Alemaniako guztirako parlamentorako bere ordezkari izango diran deputatuak hautatzen ditu Bavierako populuak. Deputatu hoietatik, beste Herrialdetatik heldutako deputatuekin aterako da Bonn-eko gobernu federala ta erdikoa. Bestetik, berriz, Munich-eko parlamentorako hautatzen dituzte beste deputatu batzuek, eta hauetatik sortzen da Bavierako gobernu. Era hontara Bavierakoak bere arazo propioak zuzenki erabiltzen dituzte, eta Bonn-eko bialtzen dituzten deputatuen bitartez Alemania Federala guztiaren arazoetan parte hartzen dute.

BUNDESTAG ETA BUNDESRAT

Montesquieu ezkerotik famatua da hiru aginteen arteko banaketa: aginte ekilea (gobernua), aginte legegilea (parlamentoa) eta aginte judikatzailea. Bazter dezagun, gaurko, hirugarrena ta har ditzagun lehendabiziko biak. Aginte legegilea mundu gehienean «parlamentoa» izenarekin ezagutzen da. Goberna-era federal guztietan bezala Mendabaleko Alemaniaren parlamentoa biganbaraduna da. Beste zenbait lekutan ganbara hauek «deputatu biltzarrak» ta «senatore biltzarrak» izena hartzen dute. Alemania Federalean berriz Bundestag eta Bundesrat izena.

Bundestag-ek populuaren ordezkariak biltzen ditu. Bundesrat-ek berriz Herrialdeen (Landeen) ordezkariak.

Bundestag-erako ordezkariak edo deputatuak populuak zuzenki hautatzen ditu: hainbeste bizilagunetik deputatu bat. Proporzio berdina gortetzen da estatu guztian.

Bundesrat-erako berriz Herrialde edo Land bakoitzeko parlamentoa hautatzen ditu bere ordezkariak. Hontan proporzioa diferentea da, ez da berdina Herrialde guztietan. Land bakoitzak hiru, lau edo bost ordezkari bialtzen ditu Bundesrat-era, Herrialde bakoitzaren bizilagunen numeroaren neurrian.

Legegintza eta gobernu kontrolatzen bi ganbarek ez dituzte ahalmen eta botere berdinak. Bundestag-ek du nagusitasuna. Izan ere deputatubiltzar honek bakarrik ahal-mendu dezake lehen ministroa edo kanzillerra. Bundesrat-ek lege kon-tuetan azezkoa emateko ahalmena ba du, baina Bundesrat-ek ezezkoa eman arren Bundestag-ek aurrera jar-rai dezake. Bestaldetik bi ganbarek ahalmen berdintsuek dituzte auzi federaletako.

GOBERNUA

Alemania Federalesko Errepublikaren lehendakariak apenas duen agintetarik. Ez da zuzenki populuak hautatua. Erdizka Bundestag-ek ordezkariak eta Land-etako parlamentoen ordezkariak hautatutakoak da.

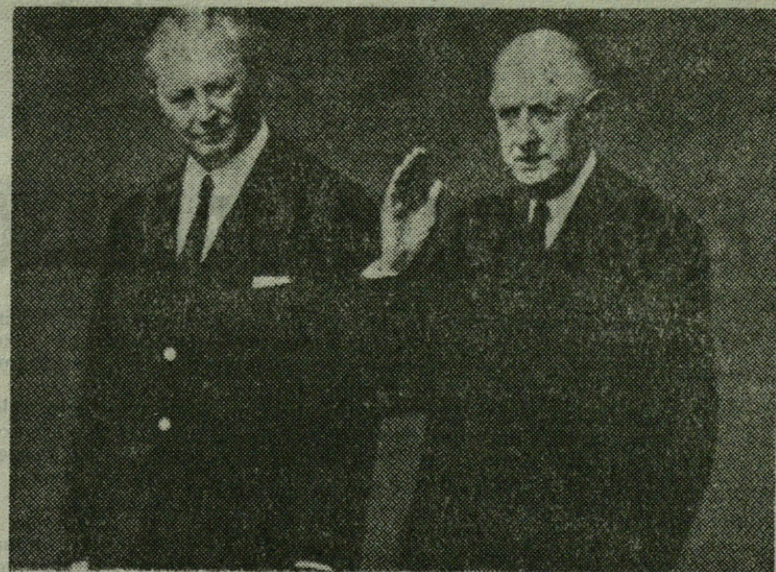
Gobernuaren buru egiten duen kanziller izena daramaki. Honek hautatzen ditu bere ministroak eta parlamentoreen baiezkoa behar du goberna ahal izateko. Baina, Weimar-ko Errepublikaren oroimena ezin ahaztu ta, kanziller berri bat hautatu aurretik ezin du Bundestag-ek aurrekoa kendu.

Weimar-ko Errepublika lehen gerla nagusiaren bukaeratik Hitler agintetarik arte Alemaniaren izan zen errepublikari deitzen zaio. Errepublika hortan kanzillerra erabat parlamentoreen mende zegoen eta honek nahi bezala jarri ta kendu egiten zituen kanzillerrak. Honela gobernu erabat ahalbidea kausitzen zen beti ta premi handiena zen garaiean gobernariak indar gabe zeuden. Tori gerta ez zedin oraingo Alemania Federalaren legeak kanziller bat kendu aurretik bere ordezkioa kausitu behar dute deputatuek. Era hontara gobernuaren estabilitateak aseguratzen da.

Kanzillerrak ahalmen handiak ditu Alemania Federalean, beste zenbait estaduetako lehen ministroak baino gehiago.

ALDERDIAK

Elezio xistima asko izan ditezke demokrazia parlamentario batean. Ba dira elezio xistimak alderdiak ugaritu erazitzen dituztenak eta ba dira elezio xistimak gutxitu erazitzen dituztenak. Alemania Federa-

Kiessinger kanzillera De Gaulle jeneralearekin batera.

ko elezio legediak bigarren xistimarako du joera. Bonn-eko parlamentora edo Herrialdetako parlamentotara deputatuak bidali ahal izateko derriogorrezkoa da % 5 botu eskurtzea. Horregatik gaurko Alemania Federalean bost baldin badira alderdi politiko garrantzitsuenak, hoietatik hiru bakarrik dira Bundestag-en deputatuak dituztenak.

Alemania Federalesko gobernu bi alderdi nagusienek osatzen dute: kristau-demokratak eta sozial-demokratak. Kyessinger kanzillerra kristau demokraziakoa da ta Willy Brandt, atzerri gaitako ministroa, sozialdemokraziakoa.

Kristau demokrazia bi alderdiek osatzen dute: C.D.U.-ek eta C.S.U.-ek. Lehendabizikoa Alemania guztikoa da eta C.S.U. Baviera bakarrekoa. Protestanteak eta katolikoak dira alderdi hontakoak. Orain arteko elezio guztietan botu gehiena eskuratu dituen alderdia da. Oso kontserbadorea da alderdi hau.

Sozial-demokrazia berriz Alemania Federalean bigarren alderdia da ta Herrialde batzuetako parlamentotetan maioria dutenez Herrialde hoietan gobernari kausitzen dira. Alderdi hau ere oso moderatua da. Azkeneko urte hauetaraino oposizioan egon da.

Hirugarren alderdia liberla da. Beste bi alderdien gonberazioan oso txikia da. Kristau demokratik sozialistekin batera gobernu osatu arte askotan kristau demokrate aliadoak izan dira gobernuan, kristau demokraziak Bundestag-en maioriarik ez zuenean. Geroztik, oposizioan dagoenez eta alderdi txikia denez, nahikoa radikalizatu da. Atzerri gaitetako arazoetan behin baino gehiagotan proposamendu ausartak egin izan ditu, batez ere Eguzkialdeko Alemania Demokratikarrari buruz eta Oder-Neisseko mugari buruz. Baina gaitetan ere borroka egiten du («egoera bereziatarako» legediari buruz, esate baterako).

Laugarren alderdia N.P.D., da Hitler berriaren alderdia. Herrialdetako parlamento batzuetan ba dituzte deputatuak % 5 botu baino gehiago bereganatu ditzutelako. Datozten elezioetan Bonn-eko parlamento federaleara ere deputatuak bialtzeko itxaropena ba dute.

Nahiko zarata ba da alderdi honen inguruan. Batzuek debeka erazi nahi dute. Baina oraindik Alemania Federalesko gobernariak ez dute erabaki hori hartu.

Bostgarren alderdi komunista da. Hau 1956-gn. abuztuaren 17-tik igaz arte debekatua egon da. Eta egia esateko igaz agertu den alderdi komunista ez da lehengoaren berdina bezala azaldu. Oso alderdi ahula da. Txekoslovakia inbasioa onhartu egin du.

BESTE OPOSIZIOA

Baina alderdi hauetatik at ba da oposizio bat, xistimaren ukazioa izan nahi duena, xistimaren joku-arauetan sartu nahi ez duena. Oposizio hau batez ere unibersitario erreboluzio-gileena da. Hauek S.D.S. izeneko unibersitario sindikatoan edo antolamenduan aurkitzen dira batez ere. Baita ere ba dira beste antolamenduetan gisako batzuek, pakezaleak diranak. Batzuek diotenez xistimatik at aurkitzen dira antolamenduetan edo joera hauek datozen elezioetan parte hartuko omen dute. Ez da gauza segurua. Eta parte hartuta ere oso zaila izango zaie % 5-ren muga gainditzea eta horregatik deputatuek Bonn-era bialtzea. Alemaniako demokraziaren osasunaren zoritxarrean noski.

KULTURA, BURGESA
ETA AMINISTRAZIOA

Coen-ek, Frantziaren sar-taldean, ba zuen bere kultu-ra etxea.

Kultura etxe hori egiteko asmoa azaldu zenean, M. Louvel alkate jaunari ez zitzaion iruditua gauza ona zelarrik, baina baiezkoa eman zuen. Hortarako ordea gauzak argi jarri zituen: toki hura distrazio toki bat bakarrik izan behar zen.

Jo Trehar izeneko gazte bat zen kultura etxe hontako burua eta bera zen baita ere antzerkiaren komisioa zera-mana. Baina joan den abendu-alkate jaunak Jo Trehar kultura etxetik baldin egin zuen. Caen-go burgesak, batez ere merkatariek lagundu zioten aministrazioari honelako erabaki bat hartzen. M. Louvel-ek emandako kon-signa ez zuen Jo Trehar-ek bete noski: «S-Cruan-go ari-ma on» Brecht-ena edo Shakespearearen «Rikardo II-gna» ez ziren aministrazioak zio-nez denbora pasatzeko antzerkiak.

Jo Trehar kalean utzi ta gero aministrazioa bereala prestatu zen bere herritarrek «alaitzeko». Probintziatarik doazen antzeslariak deitu zituen; ebasiko obra famatuena antzestu ziren Caen-go kultura etxean. Herriak Jo Trehar izeneko gazte hori ahaztu zezan.

Baina alkate jaunaren lana nahiz eta burgesiaren laguntza eduki ez zen jendearen goiz izarra. Intelektuallak eta estudiantek ez zuten hortaz ezer jakin nahi, representazioetan nahasmendua sortzeko baizik ez ba zen.

Hilbeldaren hoge ta batean Caen-go aministrazioak eta C.D.R.-ek (Errepublikaren Defentsarako Batzordeak izena duten batasun hauek erabat reaktionarioak dira) gauza ondo antolatu nahi izan zuten; huntan antzerkia beteta ta ez «estudiante erge-lak» iskanbila sortzen ikusi nahi zuten.

Ofizialisten artean sarrerak debalde zabaldu ziren eta antzerkiaren ateetan espezialistak jarri ziren nolabaiteko jendea sar ez zedin.

Nahiz eta erabaki ta neurri hauek hartu, «Cirano de Bergerac» (gau hartan antzesten zen obra) ez zen jendea gehiena distraitu zuena. Kallean eta antzerki barnean ere izan ziren istilluetak, nahikoa mintzatu dira Caen-go jendeak egun hauetan.

Horrelako gauzak gehiago gerta ez ditezten Caen-go alkateak ideia zoriontsu bat izan du: «txaloen reglamentazio»! Hemendik aurrera antzerkiaren zenbait unetan Caen-go kultura etxean txalo egitea debekatua egongo da. Ta protestarako txistua zer esanik ez.

ANTON SANTAMARIA

ZURETZAT, EMAKUME

APOLO VIII' GARRENEKO EGALARIEN EMATZTEAK

Lenago, «illargian bizitzea» ta «inuxente-itza» berdintsu ziran. Orain, «illargira Iristea» da gizonen alegiñik nagusienetakoa. Estatu aundiak elkarri irabazi nai diote lan orretan, eta alegiñak egiten ari dira bere asmo ori burutzen.

Iru izan ditugu Apolo VIII'garrenean aideratu ziranak. Eta neurtzeko bideak artu dituzte illargiaren biran jartzeko ta berriro lurrera biurtzeko. Ezta makala izan, jakintsuen asmaketa, bide ori urratzeko ta iru gizonok gure artera bizirik erakartzeko.

IRU EMATZE

Iru gizonok mundu guzian ezagun egin dira. Aien izenak lau aldetara zabaldu dira. Aien inguru egin dira geroko jai eta ongi-etorri zaratsua.

Bitartean beste iru ixileko pertsona, beren etxetan larri egon dira, iñoren oroitzarik eta aitapenik gabe: egalarrien ematzteak. Gizonen txalo ta zorion-agurrak, gizonentzat ziran bitartean, an euki ditugu beren iru ematzteok beren arnasa ari batean zutela, beren señairei zer gertatuko.

Etzan joko makala iru emakume oiena. Berentzat eta beren etxekoentzat, etorkizuna jokatzan joan-etorri orretan. Eta irurak, kemen aundiz eraman dute beren larritasunaren egoera estua.

Borman, Lowel eta Anders, orra iru gizon egalarrien izenak. Irurak NASA'tik urtean bizi dira. Houston'dik ego-aldera, Texas'ko eskualdean. Lenengo biak, elkarrengandik kilometro batera bizi dira ta Anders, pixka bat urrutitxoago, bi kilometro ingurura. Aidera jo baiño egun batzuek lenago, iru egalarriok agur egin zieten beren etxekoel.

Entzutekoak dira Borman andreak esan dizkigunak:

«Nere senarrak —dio berak— etzuan aurrez aparteko testamenturik egin. Emeretzi urte auetan Air Force'n sartuta dago, eta nolaini ere, egalarriak NASA'n sartzen diranean, beren «jakiñeko» testamentu edo Azken-itza izenpetu oi dute. Okerrik gertatu balitza, Azken-itza ori bereala artuko genduan. Neretzat, oraingo alde-egitea, bestetakoa bezelakoa izan da. Ba-zuen ala ere, bestetan ez bezelako zerbait: bere ibillira irten aurreko ordu batzuek lenago, nere senarrak bein da berriz deitzen zidan. Ortik antzemen nion, bere kirioak eten-zorian zeuzkala, ta oraingo joan au etzala besteak bezelakoa. Telebisioz ikusi nuan, aidera abiatzeko unea. Gogorra

ILLARGIARI BEGIRA

Ara emen «Apolo VIII»-garrenean ibilitako gizon arrigarrien ematzteak. Beren senarrak ateratako illargi-argazkieri begira.

izan zan neretzat bizigune ura. Su-ziria aidera igo zanean, erreztzen asi nintan. Gero, izkutatu zanean, negarrari eman nion».

Marilyn Lowel izan zan iruretatik bakarra, Kennedy-Lur-muturrean bere iru seme zaarrenekin jaurtiketa ikusi zuana. Anders andreak esan digunez, bera etzan gauza izan telebisioz ere jaurtiketa ikusteko. Aideratu ziran egunean goizetik, apaiz bat joan zitzaizen etxera, Meza ematera. Etxeko denak eta lagun artu batzuek entzun zuten meza ura.

NASA'k Kennedy Lur-muturra ta egalarrien etxeak, ari baten bidez batua jarri zituan. Ala, etxeok unerik-une jakiñean zeuden ibilliaren gora-beretan. Lenengo orduetan, telefonoari josita egon ziran.

«Pozgarria izan zan, nere senarraren abotsa lenengo aldiz, entzutea. Millaka kilometrotatik zear bal-zetorren, —dio Borman andreak. Iruren abotsak gero entzun eta bizirik zeudela jakitea, etzan jolasa».

Unerik txarrena, Eguberri-egunean izan zan. Ordurañi, emakume bakoitzak bere erara urtu zuan denbora. Borman andreak, tximini batek aña ke artu zuan, erre ta erre eten gabe. Ala ustu omen zituan egunean bost pakete zigarro.

«Etxea garbitzeari ere eman nion, —esaten digu—. Gau batean, goizeko laurak arte egon nintzan zillarrezko ontziak garbitzen.

Valerie Andres'ek ezto erretzen; baiña orren orde, egun larri aietan kafea edan da edan egiten zuan esna egoteko.

Lowel andrea izan zan iruretan geien dantzatu zana. Igandean Kennedy Lur-muturrera biurtu zan berriro, eta astelenean ikusaldi batzuek egin zituan. Jaurtiketa ikusi bezin laster, iru emakumeok elkar ikusi zuten, eta urrutizkiñez ere elkarri dei egin zioten sarri. Ala aizatzen zuan batak beste.

Lowel andreak itzeginen digu orain:

«Unerik larriena, illargiaren inguru jartzekoa izan zan. Ordurarte, egialak eginda, iruzpalau ordu egunean lo eginda ibilli nintzan. Goizeko laurak aldean lotaritzen nintzan, eta sei t'erdiak aldean esnatzen nintzan, elizara joateko. Baiña ogei ta irugarren egunean eten nintzan ziara. Anders'enera deitu nuan eta ala jakin nuan, Valerie ere, nere antzera zegoela. Orduan, irurok elkartzea erabaki genduan, unegune larri ura erreza go igarotzeko. Aidegaillua illargira urreratu-ala, gu ixillago geunden. Okerrik ertatu izan balitz, «zuzenean» ikusiko genduan. Eta ezer egin ezin, gafiñera... Artan, bat-batetan or dator gure belarrietara NASA'ko Egaldi-zuzentzaile'aren abotsa, esanaz: «Egiña dago. Illargiaren inguruan sartu dira. «Goizeko irurak eta 51 miñutu ziran».

«Gabon-eguna zan, eta Frank Borman'ek, joan aurretik erregaluak prest utzi zituan guzientzat. Baiña ez genituan iriki bildu aiek. Frank itzuli arte, esku-erakutsi aiek an egongo ziran zabaldu gabe. Nere Gabon-saria, nere senarraren abotsa entzutea izan zan».

Marilyn Lowel, bere aldetik, abenduaren 25 goizean, elizara joan zan. Jazteko, bisoi-narru zoragarritzko jaka txuria artu zuan. Zorion esaten zioten guziei onela erantzuten zien: «Nere senarrak illargitik bialdu dit bart gabeen, gafiñean itz auek jarrita: ILLARGITIK... Iru emakumetan bera izan da estualdi au ondoen eraman duana. Kemen eta biotz aundiz, Borman eta Anders andreak zuzperten zituan.

Valerie Anders'ek betiko moduan igaro zuan bere Gazon gaua, bere bost seme-alabekin. Senarrak urrezko orratz bat erosi zion eta berarekin eraman zuan aidera. Esan ere, esan zion: «Natorrenean emango dizut. Onela zu izango zera, izar-artetik etorritako orratza izango duan emakume bakarra».

Ez al-zuan merezi, emakume auen ixileko larrialdi au aitatzerik?... Nik baietz uste. Beren senarren aideratze ori, etzan bestela guretzako osorik ezaguna izango.

«SOYUZ»-TARREN EMATZTEAK

Merezimendu osoarekin emen azaltzen ditugu, baita ere, zeru gainditan orain artean ikusi danik «ballet» ikusgarriena egin zuten «Soyuz»-tarren ematzteak. Auetxek dira: Katinka Elisseiev, Tamara Volynov eta Nora Khrounov, bere arpegi irripartsuekin, kosmo-gizonak lurreratu ziran garaian.

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gafiñera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getarla, 10 - Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Naparroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatu
- Esne soilla (esterilizatu)
- Esne autsa
- Esne-gafiña
- Gurfiña
- Yogur
- Batiduak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

BERRIKETAN

EMATZTEAK BERE SENARRAREN ARABERA

Etzaite asarratu, emakume. Zaude azkeneraño au irakurri arte. Orrialde ontan bertan, egalarrien ematzteak aitatu ditugu. Emakume oiek beren senarrak illargiaren inguruan biraka euki dituzte. Iru gizon alakoak, jakitez, gorputz eta gogoz ain prestuak, kemenez eta nortasunez mundu guzia arrituta utzi dutenak.

Danak ezkonduak. Kontu au oso gogoan euki bear dute emakume guziak. Emakumeak, beren senarren lan-lagunak izateko egiñak baitira.

Gizadia jakintzan aurreratu bada, maila aundiko gizonen eskerrak izan da. Gizon oiek, langille saiatuak izan dira; adimen alegiñez landuak; mundua bere aldaketan bidez bide ekarri al izan dutenak. Eta gizon auek beren aldamean, emakume bat izan dute beti laguntzaile. Galdetu al diozu beñiere zere buruari, gizartean emakume oiek ze lan egin bear duten?

Goazen gere inguruan gertatzen diran kontuak aztertze- ra. Egalarrien andreak jakitez, kemenez, baretasunez eta adibertasunez jantziak izan bear badute, buruz jokatzekoan, guretako bakoitza ere gure nortasun barruan gere emakume izate onetan nola bait egokituak agertu bear gera.

Gaur gure senarrak lan aundiak dituzte, ta beren bizibideko egitekoak oso astunak, lotugarriak eta neketsuak dira. Bizitza korapilloz bete dute. Len, gizon gazte baten bizitza, bere aitarenen antekoa izan oi zan. Baiña gaur, bien bizitzak elkarren alde-rantzikoak dira oso.

Guk, gere senarren lagunak geran aldetik, aien maillan egokituak egon bear degu. Aiei beren lanak sortzen dizkien korapillu ta lanbide kezakatsua, gure laguntza eskatzen dute; ta emakumeon egitekoa da, aien eginbear eta gure emakume-burutapenak sortu oi duten egosgogorria gozatzea. Bien artean tartetu ditekenez leizea, zubi baten bidez gaintzea.

Beti bezela, lenengo pausarekin asi bearko degu: aren kezketan eta lanetan emakumeok oso adibera egin bear degu. Ta aien arabera jartze au, ezta ixilla, itxua ta mutua izan bear, baizik aren eta gure arteko girora eka-rria.

Norbaitentzat, egokiera au, emakumearen mirabetza berri bat iduritu ditekenez; emakumea beste pixu baten azpian zapaltzea-edo onelakoren bat. Baiña ezta onela.

Guk eskatzen degun egokiera ori, emakumearen gorakada bat da; bere senarren maillaraño igotze bat. Onela bakarrik, izan ere, gerta giteke andrea bere bizitzan, gizonaren lagun jator eta diñazkoa. Egalarriok ere, beren bikaindasunera iristeko, alboan emakume bat bear izan dute.

OLATZ

ABESLARI BARRI BAT:

Jabier Zamudio

JOSE ANTONIO ARANA

Igaroniko Urtarrillan, uriko mugak apurtuta, agertu yaku Bizkaian abeslari barri bat: Jabier Zamudio. Gernikarra bera, Bitor Egurrola lez, baiña ez bardiñak, era edo estilo bi-koak. Bilbon, Aiala Antzokian antolatatu zan jaialdian, agertu zan abeslari barri eta trebe au. Abots eder-duna, mikrofonoak alde egiteko la-koa... eta sentimentuz be ugari da-billen abeslaria. Gorespenez bete eben an batuniko entzuleak, ezjakitun eta jakitunak. Baten batek izen-dat u eban abeslari au urrengo Eus-kal Abestien Jaialdirako... eta ezta aipamen au makala.

—Ixilik egon adi —diñost Zamu-

diok lotsatuta urrengo egun baten, izparrangiak irakurririk—. Nigaitik onek esan eta Bitor Egurrola aita-tu be ez! Ez dau eskubiderik! Bil-boko Jaialdi orretan Egurrolak zu-tundu zituzan danak bere arima azal-dukeran esakera eta kantuakaz. A zoan, bai, dardar egitea!

—Ez adi eu be olako gorespene-tan asi, ez dedin Egurrola bera lo-tsatu... Zure fitxa?

—Izena: Franzisko Jabier Zamudio Monasterio. Oñaten jaio nintzan 1943-ko Bagillak 14. Euskalduna naz. Eta jaiotzaz giputxa banaz be, ger-

nikarra* bizkaitarra, e? Iru urtedun andik Gernikeratu nintzan.

—Noztik zure musika-zaletasuna?

—1962 inguruan asi nintzan nere lagun dan Fernando Senz-egaz txis-tuka ta gitarragaz abesti batzuk jo-ten. Gernikako Gizarte Etxean izan gendun gure lenengo agerraldia. Ge-ro, Gernikako Orfeoian asi nintzan abestuten, bigarren tenor legez. Do-ña Beatriz Gomezagaz be pianu apurtxu bat ikasi neban... Baiña bes-te bide baten billa nenbillen orduan.

—Orain-aldiko musika barria, bearbada?

—Bai, ba. Eta Faustino Arrietak eta biok, Naikari Taldea sortu gen-dun. Ordureko gitarra ondo jotene be ikasita nengoan: Gazteizen, solda-dutzean, Manuel Rovira irakaslea-gaz gitarra klasikoa ikasi neban. Naikari talde barri onetan, ba, abes-lari ta gitarra-jotzaile naz.

Zamudiok abeslari titulo berezi bat be badauko. Igezko Urrillak 30, azterketa bat izan zan Bilbon, «Seis Estrellas» en. Larogei lagun eta tal-de aurreratu ziran titulo ori lortze-ko; sei titulo baiño ez ziran emon, euren artean gure Zamudio.

—Estitxuk itxi eustan bere gita-rra azterketa onetarako.

—Gernikan beste musika-talde batzuk be badagoz, ezta Jabier?

—Bai: «Los Pibes» eta «Los Ma-yers» erdeldunak; eta «Los Pan-zer's» erdi erdeldunak; Lertxundi-ren abestien bat badabille...

—Eta zuek, Naikari Taldeak, zer?

—Ontxe goaz Madridera euskal disgo bat egiten. Cinsa-ren babes-pean, Philips-ek egingo dauku gra-baziñoa. Lau abesti doaz disko orre-tan: laurek Egurrolan izkia eta Arrie-tan musika dauke: «Itzak» «Urrez-ko sasoia», «Esaiozu» eta «Promes bat». Egurrola be geugaz doa bere gitarragaz beste disko bat atarate-ko. Disko orren lagun musika uste dot geuk egingo deutsagula.

—Zuek, Jabier, ez ixildu.

EUSKAL ABESTI BARRIA
BARRI LABURRAK

lñork ez ekian nor zan «Aitor'en hizkuntza zaharra» abestiaren egilea, baiña orain ba dakigu nor dan: Mo-triku'ko Ziriako Andonegi jauna. Abesti honek izuga-rrizko zabalketa hasi da artzen Bergara'ko Urretxindor-rak taldearen lehenengo diskoa medio dala.

Bilbo'n artutako telegrama baten Estitxu'k esaten dau il hontan elduko dala Euskalherri'ra.

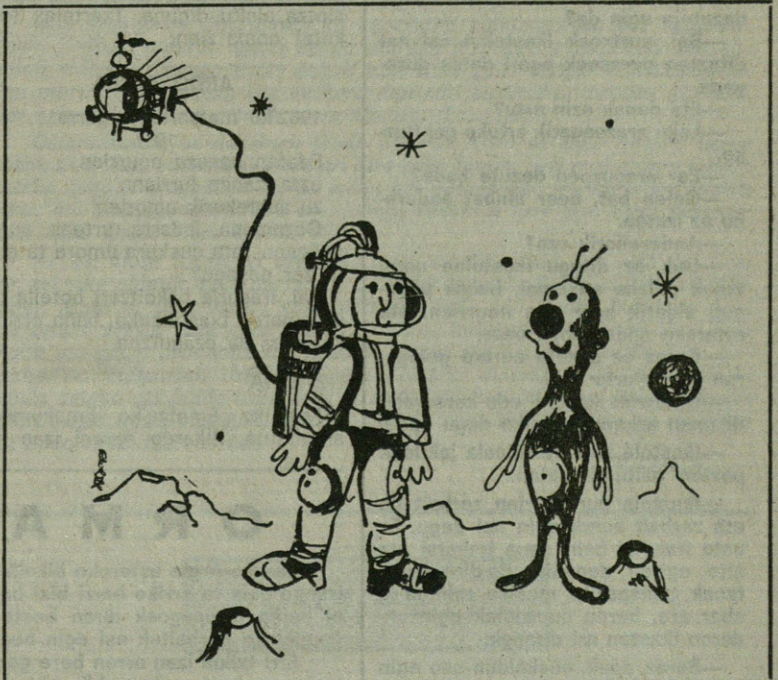
Bilbo'n, eta «Jatorrak» izenarekin, euskal abeslari ba-rien talde barri bat sortu da. Lau mutil dira, ta hiru ki-tarrakin abestuten dabe. Oraindik beintzat, euskal egi-leak sortutako abesti barriak abestuten dabez, eta bati euskeraz. Euren abesti txalotuenak: «Eusker» ta «Uda ta Negua». Eureka joteko, ara hemen euretariko ba-ten zuzenbidea: Imanol Epelde —Iturribide, 101, 4.º izq.— Bilbao-16 (telefonoa 334377). Idatzi euskeraz.

Grabau dabe ta laster egongo dira salgai disko barri bi: Bittor Egurrola'ren lehenengoa ta Naikaris orkesta-ren lehenengoa be. Disko azken hontan abestuten dau Naikaris'en solista izugarritzkoa dan Xabier Zamudio'k.

XABIER GEREÑO

Maite Idirin, Lovaina-ra

Beljika-ko Unibersidadetik sonatuenak ala es-katuta, gure abeslari xarmenta dan Maite Idirin ikastetxe nagusi artara dijoa euskal abestien saio bat ematera. Lovaina-ko ikasleak euskal abesla-rien diskak entzun ondoren egin omen dute au-dera eta Miravalles-tar Maite Idirin-i dei egin. Danok dakigunez, Europa-ko Unibersidadetik fa-matuenetako bat degu Lovaina-koa.

Ez zenduke asmatuko zein atsegia dan norberaren iritziakin beste bat ados izatea...!

BAR - RESTAURANT

AURRERA

DONOSTIAN ZURE JATETXE BAKARRA

Urbleta kaleko 12'an
Urrut.: 12578 - 11528

DONOSTIAN

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros
Municipal de San Sebastián

Banen baneko azlyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-trenak ta abar

Torelavaga'ko Perira Joan
etorriak.

GIPUZKOA

ERRENDERI

IKASTOLA DALA-TA

Aspaldian ikastola'ko berri jakin naiean giñan eta ain zuzen, gaur, batzordeko lagun bat arkitu degu eta galdera batzuek zuzendu dizkio gu.

—Ikastolan zer moduz zabiltzate, lengo egunez batzarra izan dezutela jakin genun.

—Batzarra ondo joan zan eta ikastola ere aurrera dioja.

—Lekuz zer modu zabiltzate?

—Lekuakin suete aundia izan degu. Dakizunez gure asiera, Pio Etxeberria zanaren alabak utzita beren etxean asi giñan. Ondoren erreto-re jaunak Madalen-kalean eman zigun toki bat. Gero, Labayen eta Muxika etxegileei esker orain daukagun lekua eskuratu genun eta geroztik Aita Kaputxinoak lengo eleiz zarreran beste toki bat utzi digute eta an ere ikasaldiak ematen ditugu.

—Baiñan laister, zerbañt aundia-go espero dezutela jakin degu, egia da?

—Bai; Felix Oyarbide etxegileea gizon portatu zaigu ta bi urte barru egundalako leku aundi ta ederraren jabe izango gera.

—Etxe berriren bat?

—Berri-berria, osasun aldetik aurtoentzat ifungo inbiri gabea.

—Erri-agintarien laguntza ere izan omen dezute-ba?

—Bai, egia? Erriko-Etxe'ko agintariak ondo portatu zaizkigu; erri daretan orrelako gizonak ba-lituzte, beste zerbañt izango litzake.

—Ikastolan asteko eskaera asko dezutela egia da?

—Bai, aurtxoak ikastolan asi nai dituzten gurasoak ugari datoz gure-gana.

—Eta denak ezin artu?

—Leku arazoagatik artuko genituzke.

—Zer eragozpen dezute bada?

—Geien bat, bear ainbat andereño ez izatea.

—Andereñorik eza?

—Guk ez ditugu ikastolan ume-txoak pillaka euki nai, baizik pedagoji aldetik bear dan neurrian, eta ortarako andereñoak bear.

—Beraz ez dezute aurtxo geiagoren izenik artu nai?

—Datorren ikasaldi edo kursorako ill onen azkenean itxiko degu epea.

—Ikastola aurrera djoala jakiteak poztzen gaitu, benetan.

—Ikastola gure errian zerbañt da eta zerbañt aundi egin nai degu. Ez uste irakatsi bear dana irakatsi eta kito egiten degunik. Ba-dira ume-txoak, txalapar ta, musika, txistua ta abar ere, beren ikasaldiak egin ondoren ikasten ari diranak.

—Beraz, zuek, euskaldun oso egin nai dituzute?

—Orix, euskaldun oso, baiñan munduan ibiltzeko lotsik izango ez dutenak, kontuan izan, euskalduna baño unibersalagorik gutxi dirala. Lenen, gurea ikasi ta maitatu, gero mundu guzia maitatzeko.

—Agur bada lagun zar eta beste bat arte.

—Agur, bai, eta urren arte.

Eta orrela izketaldi onen ondoren, pozaren pozez etxeratu gera.

JAYOTZA

—Gure adiskide diran, Anton Lizarza eta Yosune Mendizabal'ek beste nexka bat izan dute eta Susana izenarekin kristautu dute. ¡Zorionak!

LENDAKARI BERRIA

Urdaburu'ko mendizaleak lendakari berria aukeratu dute, Juan Jose Arzelus gaztea izan da izendatua.

IL DIRANAK

—Larogei urterekin, Inazio Ayestaran jauna, bizibidez okin edo panadero urte askoan izana. (G. B.). Bere alargun eta seme-alabei gure samin-agur beroa.

—Orobat, gazterik, 32 urterekin, Jaunak bereganatu du, Urkia Etxeberria Yon Mikel. Zeruan gerta bedi. Errian maitea zala elizkizunetan igerri genion, gure eleiz nagusi ederra jendez bete-beterik. Bere alargun, Miren-Pake Elizegi, guraso ta senideak une garratz ontan lagun gaituzte.

AÑARBE

SORALUZE

SORALUZE. — Ona emen bi basurde, Urrutia'tar Josu'k eta Jose Anjel'ek Burgos aldeko mendietan eizatuak, gure errian «TXOKO» ardangelan erakusketa bat egin ondoren Bizkai aldean jan zituztenak. (Txikiak 35'-kg. ta aundiagoak 75'-kg. aztatu zituen). Zorionak eiztarieri ta... jan dituztenei.

ARDOA TA EUSKERA

«Ardo onak gizonaren biotza alaitzen du» dio Liburu Doneak.

Ardo ona gure eskuetara eldu dana, gure eiztarrira ere bai noski, emezortzi graduakoa, autsez apaindutako botella edo bonbil batean eta, arrigarria, euskera utsean bere jatorria azalduaz. Auxe da benetan biotza alaitu diguna. Txartelak (etiketa) onela zion:

ARDO ZARRA

1962'ko matsaren negarra
18°

Edaten banazu neurrian ezta izango lurrian zu austekorik umorian Gozamen, indarra, urteak, autsa gañean... eta euskera umore ta gutti, zer geyago?

Bai, irakurle bakoitzari botella bana ematea txastatzeko, baño orrelakorik ez da ezagutzen.

ITZALDIA

Katoliko Egintza'ko Emakumeak antolatuta, Rikardo Arregi izan de-

gu itzaldi bat ematen. ¡Nolako itzaldia...!

Entzuteko zoria izan degunik oso pozik irten giñan. «Euskal-Jakintza» gaya erabilli zuan eta argi ta garbi azaldu zituan orain arte nolako jokatu dan eta aurrera nolako jokatu bear litzakean euskerari ta gure izateari buruz. Tamalgarria, itzaldi ain ederra gaztelaraz izatea. Bukaeran, galderen sayoan, euskeraz egin zizkiten galdereri erantzuten asi zanean, beste ekinaldi eder bat euskeraz egin zuan, eta askoz obekiago kutsua artu zitzaion. Orrelako izlariak sarritan bear ditugu, pikatxo bat ikasi ta euskera eragindu dezagun denon artean.

Nere zorionik beroenak Arregi jaunari ta berriro azkarazkar gure artean beste itzaldi batean, euskera utsean nai genizuke entzun.

Azkenik, antolatzaile guztioi, emakume ta abar, jarraitu dezazutela orain egiten ari zeraten lanari, zatika, aleka, baño... ziur, noiz edo noiz ikusiko dira zuen lanaren arnariak. Ori opa dizutet biotzez.

KARAKATE

ORMAIZTEGI

Zeruko-Argia asteroko bikañi onetan bizi geran aztarnak ematea egokizango dala ta erriko berri bixi batzuekin natorkizute oraingoan. Orretarako ni baiña trebeagoak diran beste zenbait ba-dira gure artean, oek ixillik daudelako norbaitek asi egin bear ordea.

Erri txikia izan arren bere gora-bera edo problema batzuek ba-ditu gure txoko onek eta azken aldi onetan erabaki egokiak eman zaizkienak gainera bertako geienon iritxiz.

GURASO-ELKARTEA

Asualditxoan ontan gebilkigun lan-bidea, luzetxo joan arren, sortu degu ordea. Ta gogoz sortu ere gañiera.

Erritar asko egin dira bazkide ta zuzendari batzordea aukeratzeko buruz ta garrantzitsu jokatu dalakoan gaude. Gaurko giroari erantzunaz-erriko mailla guzietako azalpen dunekin batera, emakumeak ere ba-ditugu batzorde orretan eta arazo geienak zeatz aztertuko dira zalantzik-gabe.

Zorionik beroenak ba, erriak zuengan itxaropen dualako, aukeratuai, ta gure gizarteai on asko lekarkioken lan-bide onetan ekin ermo. Ta gañiera-koak gure egitekoa bukatu degulakoan ez dezagula planto, gutxi edo geiago, erri jasokuntzarako, guzion egitekoa degu au ta. Baiñan ez gaitzelaz gureko jokatu arren.

ELIZAKO-BEROGARRIA

Gauzak gogotsu artu ta izango diran tokira eramaten dakizkiten zenbait gizon langille-jator ba-ditugu orrahatik Ormaiztegi onetan. Illabete gutxi dala kontu oraindik, erriko elizan berrikuntza batzuek egitea bearrezkoa zala ta, eginkizun oetako izendatu zan batzordea ez da lo egon. Negu garai onetan eliztarrak, gorputz aldetik beintzat, oso giro kozkorrean arkitzen giñala erriko elizan eta bero-garri bat bertan antolatzea erabaki zuten oso bidez. Eta oztik aundienak zigortu gaituztenarako jarri ere bai gañiera. Zorionak eta zuen asmo jatorretan jarraitu eten gabe.

EUSKAL-ALFABETATZEA

Aurreko urtean asitako ikasketa-saioak jarraitzeko asmoa berri ta Goi-erri onetan ere. Lehenago asko asmoetan izan arren, guziok jakineko ditugun oztopo ta nahasketa oek dirala bide luzera jo du. Eratzen ari dira ordea, ta aurrekoan izan giñan añako sail mardula gertatzen sailatu. Euskera degu gure izkuntza ta ez dezagun baztertu. Gaurko beste zenbait izkuntz askok añako esakerak ba-ditu ta txukunetakoak degu gañiera.

Ondorengoak ez gaitzelaz errudun arkitu!

JAIO-BERRIAK

Azken aldi onetan sortu dizkiguten erritar berrien zerrenda:

Joxe Xabier Olaizola ta Miren Lazkano'k, Xabier.

Joxe Osinalde eta Begoña Gurrutxaga'k, Nikolas.

Millan Iizar eta Manoli Asurabarrena'k, Idoia.

Ondo ariz ta ezitzeko zoriona biotzez gurasoei.

ILL-BERRIAK

Bizitz zuzen baten muga-ordainez, Jauna'ren besoetan Rezusta'tar Maria, Murua-enekoa, il da oraintsu.

Nere samini-agurrik biozkorrena bere seme-alaba ta senditar guziai.

MILLUDI.

T O L O S A

KOOPERATIBISMO GIROA

Aldizkariaren bitartez jakin nuan, ilbeltzaren 17'an; Oargiko neskatzen batzokian billera bat zala "Cooperativa de Consumo" delako etaz itz egiteko, eta tolosar guztiok giñen deituak billera orretara juateko.

Oso ardurazkoa iruditu zitzaidan Larranaga jaunak eman zuan itzaldia. Garrantzi aundiko itzak esan zizkigun. Eta Tolosan utsune aundia beteko lukelakotan nago, gizon onen esanari zuzen ekin eta jarraitu egiten badiogu. Tolosan kontzientzi soziala lotan dagoala esango nuke gai onetaz, eta esnatutzeko garaietara etorriak gaude. Ikusten denez bada talde txiki bat kooperatibismo giroa sortu nairik dabilena, eta guztiok lagundu egin bear diegu, guztiontzako eta batez ere Tolosako erriarentzat izango baida mesedegarri. Ia ba gizonak altxa dezagun burua; esnatu gaitezen.

Ikusi dezagun Tolosa baño erri txikiagoak ziranak, orañi urte gutxirarte, nola arrapatu eta pasa egin gaituzten. Lan toki gutxi zeuden errietan oiek nola ugaritu dituzten; bear bezelako ikastetxe eta itzituriziorik etzan tokietan nola jarri dituzten eta orrelaxe beste gaur asko.

URDELAR

Z U M A I A

MISS MAIRIN MITCHEL DALA-TA

Donostia'n itzaldi oso txalotu bat eginberria du gure artian, guretar bat eginda, bizi danan dereño maitagarri onek.

Zumaiar jator bat ematen du eta diotenez bere liburuetan gure erria izugarri jasotzen omen du. Nork ez du gurean ezagutzen bere etxea? «Oyartzun-Enea» du izena. Zoaz, ots egin ezazu, eta «itxoiñ pixka bat», euskeraz azalduko zaizu. Euskera garbian gañiera, argitxo bat bitartean piztuzten zaizula.

Gure-guretar bat egiñik gurekiñ bizi dan inglandar andre on-on oni biujazkio gure eskerron eta txalorik beroenak.

Badegu euskaldunak zer ikasi pranko emakume onengan.

ONGI ETORRIA

Izan bedi Zumaiar'ra gure sendagille berria.

Aurrekoa, urteak beteta, tokia laga bearrean izandu da.

Asko poztu gera euskalduna dala eta euskeraz badakiala jakitez. Bi dezko zn ala izatea gaurko Zumaiar' izan ere ta.

ENDORE BERRIA

Otsaillaren lenengo eguna ezkerro endore berria degu.

J. R. Zubia Zinkunegi'k laga egin dio endoretzari eta E. Arrizabalaga Antia'k artua du.

Zijoanek eta zetorrenak itzalditxo banakiñ laga eta artu zuten endore izatea.

Erriaren onerako urte askotan izan dedilla.

URTEURRENAK

Gure adixkide egitan on Joxe Mari Laskibar Goikoetxea eta Ixabel Osa Zubizarreta'renak izanberriak ditugu. Antxe giñaden. Bi sendiekiñ bat egiten degu, biak maite bait genituan. Etzan batera arritzeko orren onak izanik. G. B.

ILL ZAIGU

Santiago Altzibar Aizpurua J. zintzoa.

Lerro oen bitartez bere seme-alabei atsekabeen laguntzen diegu. G. B.

ASPALDIKO AMETSA

Egi biurtuko dala dirudi, amets utsa izatiari lagata.

Udaran izan oi dan «Aste Aundirako» musikari guztiak bat-egitiñ eta laister ikasteari ekitekotan omen dira.

Nere ustetan gure erriaren izena asko goratuko dute bada ez nolanaiko zerbañt izango dala zalantzikan ez det.

Erritarrak ez diran bati baño geiagori entzun izan oi diet Zumaiar' ezta-ri bikañak daudela eta artara jarri ezkerro, Lizaso ta Gorostola J.J. ardurapean, txinpartak aterako zituztekelaz.

Zumai-zaletasun gelegizkuak enauela itxutzen au esateko ikusiko dezute zeok ere.

Batasun orrek asko poztu gaitu.

¿NOIZ ARTE?

Nik bakarrik idatzi bear det? Ni añako ugari da ba Zumaiar'.

Ia noiz asten geran amabostean beñ txandaka idazten.

Bestela, gaztediaren euskerazaletasuna «ustela» dala esango nuke eta nerekiñ batera baita askok eta askok ere.

Neska-mutilletan neonek bakarrik ogeiren bat ezagutzen ditut bada ondo aso idatziko lutekenak... nai izan ezkerro!

ARRANTZALE

BERASTEGI

ELEIZ-KONPONKETA

Kristau batentzat bere erriko Elizak zer esan nai ta mami asko du. Zenbat izardi eta lan artu duan Berastegikoak! Zenbat otoitz eta negar bere barruan! aur-txiki maitagarrien bataioak, lendabiziko-jau-nartzeak, sendotzak, mixioak, aitor-tzak, mezak, gazte alaien ezkontzak, betiko loak artu dituenen illeataki! Itz egiten baleki Eliz onek... izango luke zer esana.

Berastegi ontan zorioneko aurtzaro eta gazte-aldiko urteak igaro ondoren, bizibearrak beste lurraldetara aldatu zituzten erritar adiskideak, eta bertan bizi geranok maita degu guztiok erri zoragarri eta polit au... eta batez ere gure gurasoak jaso zuten Eleiz bikain ta aupagarri au...

Eder nai genduke ikusi Eliza emen bizi geranok eta eder noiz-peinka zuen jaioterrira atzaltzen zeraten erritar guztiok. Guztiok ala nai eta zertan ez lagun ederrago de-din!...

Emen bizi gerainok erabakia artua degu Eliza berritzen asteko. Baiñan bildur gera ASKOTXO bear dalako. Baiñan berri onek guztion biotzetan piztu beza lagundu naia. Eta betor guztion laguntza biotz onez emana.

Ontarako erriko sendi-buru guztiak bildu eta komisiio bat izendatua degu. Komisiio onek erabaki bear du zer eta nolako berritu, ontarako profesionalakin itz egin ondoren. Izan gaitezen guztiok arretatsu benetan gurea degun lankintza onetan!...

Zeruan dauden lengo zarrak, Jainkoak, eta Berastegiko geroko gizaldiak emango digute esker ugari...

ANTZERKIA

Bertsolari, txiste, ipui, bakar-izketa paregilleak, ta antzerkiak osatutako saio bat antolatzen ere ari gera. Eta pozik azalduko giñakenean gañiera zuen erri-aldetan atsegin aldi bat emate arren...

Nai dezutenean bada deitu...

AZPI

BIZKAIA

Gorbea edo Gorbeya'ren aberastasunak

ARRATIARRAI

Bizkaiko mendi guztien edo geien aberastasuna aberetza edo ganadutza izan da, eta, batez bere Gorbea edo Gorbeya'na, ezetarikoz zalanatza edo dudu barik, berta'ko gain-gaifiek bedartza mamintsuetan alikatu edo manteni duten ziralako aneika, millaka asko, Arrati'rik geieneko, jakifia, ardi, bei, zaldi ta auntz. Eta ez Arratia'kuak bakarrik, orozko, Baranbio ta beste albo-erri askotakoak be, batez ere udaldian: Zetan esan be ez Araba aldeko Zuza-aran da inguruetaquak. Ikusteko zan goi-mendi alai ori orain ogei ta amar edo berrogei urte...! Ango arran-otsa, arrantza, orrua ta artzaieen txistu otsa! Aldi ontan, baña, Gorbeya'k (—orretara deituen dautse mendi orri arratiar jakitun batek baño gelayok—) galdu dau beren aberastasunik andiena, geiena beintzat, ler edo piñu baltzen erruz. Ez gorafio sartu da-belako ler ori, alperrik dalako, baña, bai zortzireun neurkin, metro, goi'rate lenego pagodi, areitz eta gaztariadi izan ziran lurralde guztiak.

Lerdi edo piñudi orreik dirala-ta, banaka-banaka ainbat dira beste erri askotan lez Arratia'n abarastu diranak, bai, ez erriak gure ustez, orain ogei-ta amar urte baño bizitale gitxiagokin aurkitzen diralako eurotaiko asko; Zeanuri, Ubidea, Dima, Zeberio, Orozko, ta ba'litzake Gaztelu-Elexa-beiti be. Egia da, beste Bizkaiko erri askotan be beste ainbeste jazo da, piñua dala-ta baso aberak aldendu. Ori ikusita, zen egin dabe erri batzuk? Aldundegi edo Diputaziñoa'ren, da Mendi-baso Ikastetxe (Instituto Forestal)'ren laguntzaz mendi orren aberastasunak lortutze edo aberastasun gei-ago lurraldiari emoteko bitxabal ederrak egin mendi orreik ziar, geure mendiko ibilkeratan ikusi doguzan lez, Enkartaziño'ko Garbea-Kolitzia ziar, Oiz-mendi goi'raño, Aulesti ta Makina bitarteko Urreagarai edo Igotz'era ta ta abar da abar. Zergaitik ez egin beste ainbeste Areatza (Villaro) ta Zeanuri'k Gorbeya'z, erri bi'orreek izango ba'litzakez alako ondasunik geien lortuko Leukenak?

Orain dira ogeien bat urte, Areatza'ko Udala'k egin ebala bitxabal esutxua, baña polita, Upo'n Ego-aldetik Gorbeya inguruko Mendigana'raño, lurralde artan euki ebazan pagadi ederrak ondo gozatutze, —aldi gitxi dala eign dau beste bitxabal eder bat Upo-mendi erditik—. Beraz, gure ustez Gorbea'rako biderik gaitzena eginda dago; bertatik Arraba'ko zelai arteku; neke gitxiagokua izango litzake erri bi'orren batasun pizkabat lortu ezketiño. Nik, mendizale purrukatu onek, Euskalerri'ko mendirik ederreenetaiko ori, orain ogei ta amar urte lez pagadiz beterik, ardi ta basa-bei, zaldi ta auntz ezaldute ikusi naiago neuke, berebill (coche) ta egazkineze bertarutuko notin arinez beterik baño. Ori ta guzti be, ikusten dot biar-bearrekua dala Gorbea'rako bitxabala, bera izango litzakelako, berorren ikuskizun bikaiñak gaitik, gaurko aberastasuna.

BASA-JAUN

A R R A T I A

URTAIN

Euskalerrian eta inguratuta gaukiezan erdelerrietan, ikubilketa so-loan, Urtain dogu gizonik ospetsue-na, nire ustez, gaur egunean; eta nire gogo-indarrak laguntasunik emon al ba'dautso urte askotan iraungo dau gizon-garrastak lurre-ratuten. Baña gure gazte indartsu au ez ete dogu izango Gipuzkoar-Bizkaiarren arteko asarre sua biztuko dauana? Ondarru aldetik be aize kresaltsua puzka yotorku. Emen bere morroskoben bat jo ta ke ei da-bil gertakizunetan Urtain'gaz neur-tze ustez, eta ikubilkari bi oneik bardin samar izatera elduko ba'li-ra... diru jokatzek be izango litzakez, Aitzgorri'ko beleak Aitzgorri'ra joko leue, Gorbea'koak Gorbea'ra eta ara emen izkanbillak sortze-ko bide lubana.

Santson bi onein arteko lenen burrukaldian amaituko ba'lira ikus-teko doguzan ikustekoak, bake bat; baña ez uste, irakurle, emen amai-tuko litzakezanik txulo ta enpa-dak. Guk be, Arratia'rrok, ba-dogu

gizon indartsu bat, Urtain'gaz au-rraz egin gurarik gau ta egun ame-tsetan doguna. Txomin Ibarra do-gu berau, jayotzez Zeberio'tarra, Ar-teaga'ko Kallejan gizondu zan eta Bilbo'ko Matiko kalean bizi da.

Bizkaitarrok dirurik ezagatik edo emongura ezagatik, ANAITASUNA, amabosteroko bakarra genduanari ilten itxi geuntsan, baña indarrez edo panparreikeriz ezkaioz makal.

Eta amuitzeko, ta Arrati'ko eus-kaldun kilikoloen artean Z. ARGIA-renganako zaletasuna itxartzeko, Urtain'en erantzunaren zai emen gara.

Bi-iru aldiz, gizontasun osoz jan-tzita, bertsolari ta idazlari argia dan Basarri'k azaldu dauskuz ainbat ere-txi jator, Urtain'tzaz, eta gure oraingo eskari oneri be Basarri'k be-rak erantzungo baleutso bere gizon-tasunari bereak dauzan gatz eta pi-per nastaurik, txalotuko gendukez, bai bata, bai bestea, itxasoa odolez gorrituteko bildurrik barik.

A. LANDAJUELA

GALDAKAO

BIR-LANDATZE

Ikusten dogunez, azpeltu barik da-biltz gure erriko agintariak, Endorea aurretik dala, erri-basoak zugatez bir-landatze, barriz ler edo piñu lan-darez betetzen. Eta, barriz esan do-gu, ze, mendi orreik leendik be er-diak, piñudiak izan ziralako, baña, zati batzuk erre egin ziralako eta beste batzuk erriko eginkizun asko ordainduteko eratsiak izan ziralako, lurralde guztijok landara orrekin lan-datzen. Igaro dogun urtian be ain-bat anei, milla, sartu ebazan, baña, aurtengo urtian, il ontan sartuko da-bezanak eun da berrogei ta amar aneitik gora izango ei-dira.

Edozein erriarrek landu leike erri-baso zati bat edo gelago, gize-lane-ko onenbesteko bat ordainduta, gi-zelane-ko bost edo sei laurleko, baña landu bestela zugatez beterik obe dalako errijan aberastasunerako.

Gure erriau, biarbada, Bizkaiko erriar aberatsatariko bat da erri-baso edo mendiak, lurralde andiak daukelako, eta mamintsuak diran ezkatino, landu barik aurkitutzen di-ran guztiak piñuz jantzitako. Guk ez-takigu ziur baña, milloiti'k gora izan-go dira, txiki ta andi, erriak dauke-zan piñuak: Beraz, ler orren saneu-rria txikerra izanda be, ba'dau aber-astasuna gure erri onek. Ezta txar-to etorriko!

ERIoTZA

Il onen leenengokuan il zan Be-kea'ko auzunen, larogei ta bat urte-dun dala Ibarretxe'tar lñaki gizon zintzua ta auzokide ona. Goyan Be-go. Laguntzen dautsegu atseka-bean beren senikide guztiei.

GAXORIK

Il bi edo geiagorako, biarbada, oeratu-ta aurkitutzen da Usansolo'ko Egileor'tan Sabin, gizon gazte euz-keltzalia. Kementsua dan ezketiño adixkide zintzua, laster txaidian iku-siko dogulakuan gara guztiz senda-tuta. Orretara izango al'da.

—Bai-ta be atsedan edo deskan-tsu osoan egoteko agindu dautse, osagilleak; Altuna'tar Jon-Ander mu-til gazteari. Lantegi ta ikasketak bi-de dirala larregi zoiña nekatu dabe-lako?; ba'litzake orretara izatia, on-do ezagutez dogu berata. Ez bildur-tuiloa maitegarria, gaxo ori baño zauri zorrotzaguatatik urtenak ba'di-ra zure sendian da; osagilleak agin-duten dautsuna betetan ba'dozu, las-ter guztiz sendatuta zeure osaba'kin mendira, beste sarritan lez, juateko eran izango zera-ta.

OSATABAKUNTZA

Bilbao'n, Gimon osagille ospatsua-ren osategian egin dautse osateba-kuntaz bat il onen 4'gn. Bengoetxea'tar Miren-Karmele, Zarate'tar Kauldi'ren emaztari. Zorlonez ez ei-da gaitz zatarrataikua ta, ondo urten eban lez, lerro oneik argia ikusi ba-ño leen bere etxian izango dalakuan gera. Benetan poztuko gera orreta-ra ba'da.

BASA-JAUN

A R A B A

G A Z T E I Z

Lengo egunean, Gazteiz'tik ZERUKO ARGIA-n idatzi oi duen kroni-kalariak egindako artokulo bat irakurtzean, oartu nuen arabar Erria ondo ezagutzen duela, batez ere euskaldun eta euskotarra dan aldetik.

Bi, ba; Araba euskaldunetz gutxiena dala ere, oraindik iparraldeko erri batzuetan euskeraz irautzen du ongi xamar, batez ere Aramayo aldean euskeraz egiten da parra-parra errixa ta baserrietan batez ere.

Orrezaz gañera, urte azken auetan ere Araba'ko uriburura (Gazteiz'era) euskaldun askok jo dute, Euskal-Erri'ko beste eskualdetatik etorriak; eta entzun dudanez, ba-omen dira amabost milla euskaldun Gazteiz'en bertan.

Beste aldetik, arrazoi aundiz esaten du Armentia izenpeko kronikala-riak, jatorrizkoa dan gazteiztarrek euskal-kutsua dariola; eta emen eusko gogoa bizi da ereldun gazteiztarren artean, beste edozeintzuen artean baño agiriago.

Lenengo, ene ustez, euskaldun edo euskotarra deitza da. Norberak bere burua euskalduntzat edo euskotarratzat euki. Eta gai ontan konturatu naiz gaztedi geiena bide zuzenean aurkitzen dala. Ba-diteke euskaldun edo euskotar folklore-zaleak izatea. Baña euskotarrak dirala esaten dute-nean, naikoa da ortik astea.

Gazteiz'en ere euskerazko iru meza aurrera ateratzen saiatzen gera. Egitan, ez da asiera baten aña jende joaten. Larunbateko meza mendigoi-zaleena deitu ziteken, baña orain ez da ori ere. Izan ere, meza auetan ezin dezakegu jakin euskaldunen berririk, euskeraz itza-egiten dakiten guztiak etortzen ez diralako. Orregaitik, aspaldi ontan ba-dabiltza etxez-etxe orri batzuek Gazteiz onetan zenbat euskaldun geran, gutxi gora bera, jakiteko asmoz. Orrela, bada, laister jakingo dugu zenbat euskaldun geran; eta ez ori bakarrik, baita ere zer egin nai dugun euskeraz: Meza, aitortza, dotriña edo kristau-ikasbidea, ta abar. Iru euskal-meza oietan ere esanda-ko paperak banatuak izan dira, eta aitortzezko orri oietan euskeraz ikas-ten ari diranak aiatu dezakete auei dagokien erlijiozko egikizuna. Emengo euskal-ikasleak aiatu ditudan ezkerro, auetzaz mintzatuko natzaizue, batez ere nolao euskal-zaletasun dagoen ikusi dezazuten. Asieran batean larri ta estu ibilli giñan ainbeste ikasleentzat bear ziran irakasleak nun opatuko, eta ezin aurkituz. Nolabait konpondu giñan, eta gauza aurrera dos. Ikasle batzuei zain egiten zitzaizela, eta ikasteko bear aña astirik aurkitzen ez zutelako. Dana dala, ezin dezaiekegu esan euskera ikasteko gogoa ez dutenik, ezta jarraitzen dutenak baño gutxiago ere. Gaurko egunetan bizi-tzeak asko eskatzen du, eta askotan or dago korapillorik aundiena.

Izan ere, gutxi dira Araba'ko egoeraren planteamentu bat egin du-tenak. Kultura aldetik, gutxi egiten da. Eta gutxiago gizarte-izti edo so-zioiologi uldetik. Emengo gazte askok uste dute gauz arrigarri ta ikusgarri-etan etorkizuna dagoela. Eta euskera-dun edo euskaldun deitzen geranok, zer egiten dugu erru ortatik atera ditezun? Ezer gutxi.

Osterantzean, ba-da emen jende jatorra. Asko ta asko unetxo baten jabeak diranean, euskera ikasten ari dira gogo beraz, beti euskeraren jabeak izateko gogoak eragindak. Ba-da emen bat euskerazko iru mezetara joaten dana; eta bost egongo ba'lira ere, joango litzakela uste dut. Esan bearrez-koak dira. Ortik atera kontu.

Askok diote Araba'ko uriburua asko aunditu dala, eta egia da. Izan ere, teknika aldetik asko aurreratu du alderdi onek. Baña materizko tek-nikan, Marx'ek zion bezela vproduzitzeko bide edo tenika bat bear duq. Eta ontan argiak izan dira Gazteiz ontan. Industri bat ekarri dute, eta ahalik eta geien produzitzeko teknika onena ere bai. Orregaitik dute Gi-puzkoa'ko industriak orrelako joera Gazteiz aldera. Baita ere bizitoki zabala dalako eta jende usko artu ditzazkelako nolabait ere. Baña teknika aldetik egin diran alegiñak, kultura aldetik egin ba'lira, beste ur garbiago bat Zadorra'tik igaroko zan.

ERAZKIN

NAPARROA

B A Z T A N

NEKAZARIAK

Baztan'go nekazariak emeki-eme-ki badoazi aurrerapenaren billa, la-neko molde berriak artuaz, zaharrak alde batera utziaz eta aurrerapen ho-ietaz balietuz nekazalgoari probetxu aundiagokoa emanez.

Yoa den Ilbeltzaren 10'etik 18'raño eta Baztan'go Balleko Etxeak antolatutik, nekazariak itzaldi yakin-garriak izan dituzte. Nekazalgoari bu-ruz egiñak dituzten solasaldiak Ba-lleko Etxeko sala aundian emanak dituzte eta badirudi emengo neka-zarien artean erreikiste aundia izan dutela.

Izlarren artean bagintuen, albaite-roak, injeenieroak eta ospe aundiko peritoak, denek beren solasaldietan yakitate aundia erakutsi zutelarik.

Karmelo Sainz Murieta albaite-roa, zerietaz mintzatu zen. Antonio Azar-ta au ere albaite-roa, beietaz itzezin zuen eta irugarren albaite-roa Augus-to Etxeberria yaunak, ardieta. Iru al-baite-ro yaunen itzaldiak garrantzi aundia zuten, azienden azkuntza bai-ta Baztan'en industriarik aundiena eta ortara behar baitu yendeak lotu.

Julian Lorenzo injeenieroak itzaldi yakingarri batean, bazkak eta siloak aipatu zituen, azienden mantenua nolako behar litzaken adieraziaz.

Jose Maria Labayen yaunak, baz-kak aipatu zituen erranez emengo belai eta landetan zer azi klasea konbeniko litzaketen ereitea eta lu-rak nola ongarritu beharko lizeken bazka onak eta indar aundikoak iza-teko.

Luis Santos yaunak bere solasal-dian erakutsi zuen nola moldatu be-harrak diren, beitegiak, zerritegiak, ardiitegiak, eta bertze gañerako gu-ziak.

Justo Donezar yauna izan da itzal-di edo kursillo auen zuzendari eta yaun hunen lana aundia izandu da bere itzaldiak ere yakingarriak izan baitira.

Zortzi egun iraun iraun dute kur-silloak eta egun guztietan yende au-nitz ibili da, Baztan'go nekazariak erakapen hoiek zaletasun aundia-rekin artu dute eta erran dezakegu gure eskualdeko nekazalgoa berritu eta indartuko dela baztandarrak ez-paitira lo egonen.

Baztan'go Balleko Aintzindari ya-unak ere egunero kursilloetan ziren eta azkenengo egunean, Balleko Al-kate ordekoak kursilloeri bukaera eman zion denel eskerrak emanez.

BERTSOLARIAK

Otsaillaren 16'ean iñaute igan-dean, Elizondo'ko Antxitoneko trin-keetan bertsolari festa eder bat egin gogo dugu. Lau bertsolari dira ari beharrak, Lasarte, Agirre Xalbador eta Mattin Bertsolari besta au Nafa-rra'ko «Institución Príncipe de Viana»ren laguntzarekin egiten da. Baz-tandar yendeak maite ditu bertso-la-riak eta badut uste antxitoneko trin-keeta mukurruraño betekela dela eta gure eskualdeko bertsozaleek iza-nen dutela arratsalde atsegingarri bat. Orain gauzak gerta daizila guk nai bezala.

M. IZETA

M A R K I N A

IZPAR BELTZAK

Gure Jainkoak betiko atsedenera eruan ditu bere al-bora Olabarri-tar Josu, Azkue-tar lñaki, Etxebarriko Er-ro-ta-barriko Pantzeska, Legiña-tar Pantaleon, Larrea-sen-diko amona Eustake, Zabala-tar Nati, Matzute anal-ar-re-ben amona. Goian beude danok. Guztion sendi ta seni-tarte denori atsekabe osuan laguntzen diegu.

MEXIKO-TIK

Mexiko-aldeetik ere etorri iakuz beste izpar illun bi: markinar jator bi il dira lurralde aietan. Bata apaiz jauna zan, Ugartetxea-tar Joseba Mirena; eta bestea Bazkaran-dar Eli. Goian beude! Illeta aundiak egin dira bien alde.

«ZERUTXU»

«Zerutxu» izeneko Kultura Alkarteak urteko batzar nagusia egin dau eta batzordeko aldaketa egin, Aginaga-tar Kasilde, emakume jatorra, lendakari jarriaz. Esku onetan jauzi dala uste dogu alkarte onen arazoa. Badaki emakume onek bazkun onen onerako eman bear diren pausoak. Eta laguntzaile onak aukeratu ere ditu.

EZKIEL APAIZA IL

Mallabi-ko «Artamendi» basetxeko seme genduan Gi-sasola-tar Ezekiel apaiz jauna il jaku. Goi-Jaunak eruan

dau goi-donoki aldera. Orain urte batzuek emengo «Mer-zedarien» komentuan egoan eta gero Eibar-era aldatu izan. Bere anai eta arreba deneri atsekabe benetakoan laguntzen diegu. Goian bego.

DEUN AGATE

Beti lez irten zan aldra ederra, txalderik txalde, Mar-kina-ko ostetza itzartu eta poztan, euren txistu soñu ederra eta iju zoliak gogozko ziralra, emakume gazteak euren jantzi eusko usainezko jator zituela. Jokatu ortik aurrera, gure oitura zarrak, geuk zaiundu bear ditugu-ta.

«ABELETXE-RI»

Kontu ixiki bat esan bearrez nagok euri «Abeletxe». Egun señaigarri bat uan, Gabon aurreko egun ederra. Eta Ondarru-tik Deba-rako beribilian Elgoibar-ko Miren-txu, lagun zarra ta Motrikoar Atxukale, lagun berria, gertatu giñan. Ai gure poza ta atsegiña eta gure jardun-na! Gure izkuntza laztanak poz zuan bai benetan! Bide motxegia alare; Australia-raño juaia izan balitz!... As-koren izenak aztertu genduzan eta baita ere «Gazi gazak»-ko egillearena be. Baña ez uste txarto jardun genduanik zutaz... Ez gitxiagorik ere!

URKO

IZKIRIMIRIAK

"Ganbinoak, Oiñazinoak eta Oiñatiarrak"

Gauza jakina ta ezaguna da Bergara'tar Mondrago'tarrok bata bestearentzat daukagun elkar eraman-ezintxo, gure arteko etsaigoa (aserre bide) ori axial-axala baldin bada ere. Barrenez «Mundrau-Bergara'tarrok» oso elkar-maiteak gera; Bergara'tar bati beti grazietan jausiko zaio «Mundrau» tar baten ateraldia, ta «Mundrau» tar batek beti artuko du oso aintzakotzat Bergara'ko edozer, leia-bearrez ona bada, ta sentimentuz gauza txar edo makurrik baledi.

Bergara'ko «Orfeoi» bikaiñak ematen die buruauste pixka bat, euren ere pozik artuko lukete orrelako bat, baiña orren ordeze beste gauza askotan dira nagusi, «Futbol»-ean esate baterako ta pelotan zer esanik ez. Oraintxe berrogeita urteak Mondrago'n «futbol»-eko ekipoa jarri bear zutela entzun zuanen «Mundrau» tar batek esan zuana... «Zer?... Mundrau'tarrok ostikoka?... Orretan gu «apurketakorik» ez'tok sortuko!...

Noizdanik ote degu «Bergara-Mundrau» tarrok gure arteko etsaigo ori? Auazo-erri geranez betidanik? Mugakide (bi erriok ondoan egotea) izate orrek ere zertxobait eragin lezake, baiña neure ustez ez du dena esplikatzen eta azterketa sakontxoago batera jo bear degu...

Neure lagun jakintsu bati entzunda daukat gure arteko etsaigo orren sustraiak azaleratu nai bada historian oso atzera jo bear degula, alegia «OINAZINO» ta «GANBOINOEN» garai aietara, Narparroa'ko zenbait errirena «AGRAMONTES» eta «BEAMONTES»-en garai aietatik datorren bezelaxe. Nik neuk dakidan (edo badakidala uste dedan) apurtxoak kontatu besterik ezdizuet egingo...

Ni umea nintzala, aoz-ao etorri-

tako tradizioz, antxiñate batean Mondrago'ko erriari su eman ziotela esaten zan. Eta egia da; 1448' garren urtean, San Juan aurregunean ain zuzen ere, esku gaiztoz sutan agiri zan gau illunean Mondrago, Kanta zaarrek dionez...

Nortzuk izan ziran su-emalleak? Umekontuak dira, baiña guk «OINATIARRAK» izan ziralda esan oi genuen, eta auxa bai ez dala egia. «GANBOINOAK» izan ziran su-emalleak; gero, antza dagonez, izenak elkarrekin naastu, «OINAZINO»-eri erruila egotzi, eta azkenik «OINATIAR» gizarajoak ordaindu bear ausitako platerak...

Mondrago bertako bi jauntxo izan ziran errudunak; Bata «Oiñaztarra», «Ganboarra» bestea, egun batez, San Juan aurregunen ain zuzen ere, inguruko errietako alderdikideak bildu ta elkarri eraso zioten txakur amorratuak bezelaxe sekulako triskantzak eginez, euren indarrak arazo nobleago baten alde jarri bearrean («Koperratiba» berriak eraiki edo «Orfeoi» on bat jarri edo ortariko zerbait), eta ondorio tristea orixe izan zan; Mondrago sutan jartea... («Oiñazino» ta «Ganbinoak», orra bi; «bata zu ta bestea ni»...).

Inguruko errietako zenbaiten izenak ere ezagunak dira, euren bat Bergara'ko «OZAETA» gazteluko jaun gaztea...

Bergara'n bada «OZAETA» jau-regi-dorre eder bat bere leotz («kalabozo») ta bere «Barruarte» ta guzi. (Leengo zaarrek gaztelu-esparuari esaten zioten «Barruarte», au da kanpokaldeko arresitik (arizko esitik) etxera bitartekoa).

Antza dagonez, ez zuan «Ozaeta»-ko jaun gazteak gau artan porte aundirik atera, Kanta zaarrek dionez «ankak jasoa», ibaiia igaro, ta «SANTA MAINA»-ko ele-

izan billatu bear izan bait-zuan bakesa edo gordelekua...

Oin-orrazean luma Ozaeta'ko jaun gazteak laster batean igaro zan uraz-alde bestean

Esker asko emoten deusut Andra San Maiña'i bere elexan sartu ta

(Ikusi Aita Onaindia'ren «Milla Euskal-Olerki Eder», 36'garren orri-aldea).

Nun ote zan «SANTA MAINA»-ko eleiza ori? Mondrago bertan seguru asko; ez bait-da sifistekoa ere Mondrago'ko «Oiñazinoak» ondoren zituala Bergara'ko «Santa Maiña» eleizaraiño igesi etorri zanik «Ozaetako jaun gaztea, eleiza ori baiña zatia bide leenago bait-zeukan bere gaztelua (Bere aitaren baimenik gabe gau artan parrandan irten ez bazan beintzat).

Puntu au Mondrago'ko tradizioz argitu litekela deritzat. Kanta zaar berak aditzen ematen duanez (bete-betean eta garbi-garbi agirian jartzen ez badu ere) garai artan ba edo zan Mondrago'n «Santa Maiña» izeneko eleizaren bat. Mondrago'ko tradizio batek indartzen du ustekizun au. Ikusi...

Guk umetan esaten genuenez, Bergara'ko «Santa Marina»-ren irudia jatorriz Mondrago'koa omen zan, gero Bergara'tarrerri saldua amasei «pesetan» (?) guk esaten genuenez. Eta geure poltsikoan iru txakurraundi euki ezkerre geure burua oso aberats egiten genuen garai artan, salmenta artako prezioari oso gutxi erizita egoten giñan, ori ez zala prezioa ta, pixka bat aserretu ere egiten giñan «artze-koekin», irudi ori pixka bat geurea ere izan bear zuala generitzan, munduan Justiziarik baldin bazan beintzat (Baiña munduan ez da Justiziarik eta...).

TXOMIN

ANTZEKOAK

Asmatu bearreko iru izkidun itzak, lenengoa dute aldakorra.

- 1: Lorratz, zantzu.
- 2: Berba, solas.
- 3: Txepel, baretsu.
- 4: Pelotan kale-egin.
- 5: Baietza indartzeko atzizkia.

AGERPENAK

ANTZEKOAK:

ATZ, ITZ, OTZ, UTZ, ETZ.

LAUKOKER:

ZEARRETARA: 1: D. — 2: Oin. — 3: Itzal. — 4: Akatsak. — 5: Aditu. — 6: Iru. — 7: A.

GOITIK BERA: 1: A. — 2: Ika. — 3: Otadi. — 4: Ditzira. — 5: Nastu. — 6: Lau. — 7: K.

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki diteke merke ta ondo ematen.

Fermín Celbetón, 4
DONOSTIA

OTO TA POTOTO

Raskazielotik

Eibar aldean krisisa agertzen danean, ezta lanik izaten bastarretan sobre.

Zorioneko krisia azaldu zan ta itxurako lanik ez... ta jo zuan Oto'k argintzara.

Ogeita lau bizitza-aldiko etxea egiten ziarduen. Bertan lana eskatu ta emanzioten Oto'ri.

Amairugarren bizitzan, ladrilloak errenkadan jartzen ari zala, orra, an beran, bere txakur txiki narratxa katetik zeramala, Pototo pasieran... Txakur ziztrin areri zion Oto'k gorrotoa...!

Etzion ba, bein, txixa anketara egiñ... zugaitz batekin konfundituta edo...

—"Bai, e...? Oraintzen ikusiko dek...!"

Artu zuan eskuan ladrillo zaar bat ta zapla! goitik bera ladrillo ori txakurraren burura...

Burua lertu zion.

Pototo'ren asarrea...! Guardia zibillak artu ta or dijoan eskilleratan gora Oto'ren billa.

—"Au izan da nere txakurra akabatu duan!"

—"Ni".

—"Bai, zul Ez ukatu! Betik ikusi zaitut!"

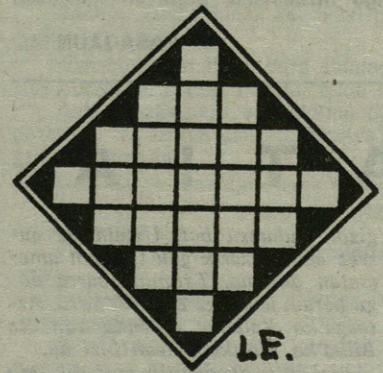
—"Bueno... Bai, ba..."

—"Zergatik egin dezu ori?" Galdetzen dio Guardiari.

—Ara, jauna, txakur orrek koska egiñ nai zidan..."

A. L.

LAUKOKER

Tomás Eizmendi'ren Jatetxea

Zumai erritik metro gutxira, ibai ertzean par-irriz, etxe polit bat zure zai dago euskal kutsu zoragarritz. Arrai, barazki, aragi eder; nai dan aukera janariz, jatetxe au bein probatzen [duna] laister azaltzen da berriz.

RESTAURANTE
TOMAS EIZMENDI

Curva de «Chiqui-erdi»

Tel. 86-13-90 ZUMAYA

ZEARRETARA: 1: Bosteun. — 2: Azpi, be-alde. — 3: Geriz, errañu. — 4: Utsegiteak, mentsak. — 5: Uler-tu, auteman. — 6: Zenbakia. — 7: Lenengoa.

GOITIK BERA: 1: Gediña. — 2: Ika-egin. — 3: Otaleku, otadoi. — 4: Dirdai, dirdira. — 5: Naasi, naspilla-tu. — 6: Zenbakia. — 7: Igidiña.

Galdona ZINEA

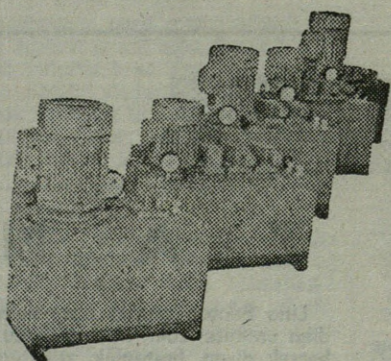
Etxeko zinerako irudi-artzeko ta zinea egiteko makiñak

- Bistak artzeko Super-8 makiñak, eredu merkeetatik azkenengo eredu berriaraiñoakoak zine-lanak ateratzeko.
- Zine ixilla egiteko makiñetatik, azkenengo iru pasoko (Super-8'ko motakoak) arteraiño guziak salgai. Irudi ta soñua artzekoak; len ixillak ziranei, soñua ezartzekoak ere bai.
- Flash argiak, bista-artzailleak, astoak, eskugailuak, titulu-jartzailleak; pelikula sartzekoak eta abar...
- 8 ta Super 8'ko zine-mintzak edo pelikula. Nolanako eratakoak ugari.
- Pelikula ixillak soñudun egiteko bear dan zerrenda magnetikua jartzen diegu, soñua artu al izateko.
- Markarik onenak eta preziorik merkeenak. Ordaintzeko errezasun guziak.
- Kolorezko karreteak ere saltzen ditugu aukeran.

Avda. Madrid, 9 - Tel. 26991 - DONOSTIA

OLI-UREZKO ERAIKINAK
Grupos de accionamiento
oleo-hidráulicos

OLIO-INDAR SAILLA
Departamento
HIDRAULICO

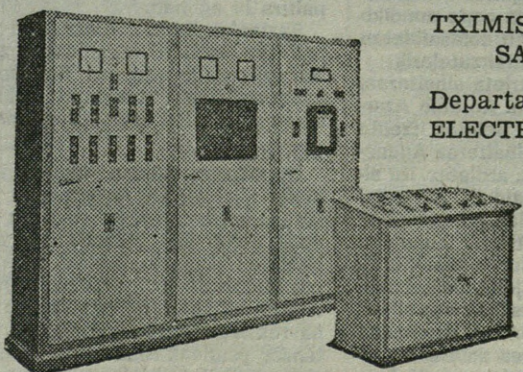

GARBE-LAHMEYER.
WUPPERTAL-
ALEMANIA'ko
Etxearen banaketa ta
teknika laguntza.

Goimendi - Automatismo

DONOSTIA (HERRERA)
Lantegi ta landolak: Jolas-tokieta
Urrut. 53840 (3 linea) ta 51860
ERAKUSKETA: P.º de Colón, 3-bis.
Urrut. 23456.

TXIMIST-INDAR
SAILLA
Departamento
ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO
TRESNAGINTZA
Aparatos de maniobra, distribución y control.

D. KLAUDIO GALLASTEGI-REN LIBURU BARRIA

ARGITALDARIA: S. Anton'go euskal katekesis, Bilbo'n

Lan hau hasi baiño lehen, galde-
ra batzuri erantzun behar dautsiet.
Zergaitik H erabilten hasi nazan
galdetuten dabe batzuk. Nire erant-
zuna da Euskaltzaindia, hau da, Eus-
kal Akademiak holan eskatu daula-
ko, euskeraren batasuna lortuteko.
Frontera, muga batek Euskalhe-
rria bitan zatituten badau, H horrek
ezin dauku euskaldunak bitan erdi-
bitu. Mugaz andiko euskaldunak
kendu dabe H hitz askotan, baka-
rrik itzirik esaten, pronunziatzen di-
ranak.

Guri, batasun hori ortografian lor-
tuteko, ez yaku asko eskatuten: 60
inguru hitzetan, H sartzea. Ikusten
dozueenez, ez da gehiagi batasun ho-
ri lortuteko. Bizkai'ko euskeran, 60
inguru dira H letradun hitz gehien
erabiltzen doguzanak. Eta orain goa-
zen lan honen mamifiara.

Bizkaitar gizon ezagunena, D.
Klaudio Gallastegi da. Seguru asko,
gure artean enkueta bat egingo
balitz, bizkaitar ezagunena zein dan
jakiteko, % 100'ek erantzun berbera
emongo eben: D. Klaudio Gallaste-
gi, San Anton'go parrokoa.

D. Klaudio ezaguna da, ta ondo
ezaguna, maitasunez, gizon zintzo
lez. Banaka batzuk bakarrik gorroto
dautse, ta honeik dira azpitik dabil-
tzanak, zuzentasunaren kontra, bes-
teen eskubideen aurka. Herria, be-
raz bere hitzaldietan ainbeste de-
fendidu dauan herria, beragaz da-
go.

Haugaitik, D. Klaudio'k liburu ba-
rri bat argitaratu daua gutzat bar-
ri ona da. Bere izenburua, tituloa:
Galburutan.

Juan Anjel Etxebarria'k lan handia
egin dau ta egiten dago euskeraren
alde. Bera euskaldun barria, erakus-
ten dauku zelan ez jakinietik eldu
leikean hain ederto euskera lan-
tera, ta euskeraren alde hain lan
handia egitera.

Juan Anjel Etxebarria'ren zuzenda-
ritzapean, San Anton'go euskal ka-
tekesisak ainbeste euskal liburu, 30'
tik gora, agitaratu dauz.

Gogoz irakurri dot D. Klaudio'ren
azken hau. Juan Anjel'ek batu dauz
hemen eta han San Anton'go abade
famatuaren lanak, idazti hau osotu
arte. Lehenengo zatian, ipuiñak, hu-
meak eta nausiak (nausiai hume

denpora barritutea ez yaku txarto
etorten) atsegiñez irakurriko dabe-
zanak. Bigarren zatian, olerkiak.

Euskaldun guztiak gara olerka-
riak, gehiago edo gutxiago. Euske-
rak olerkirako aparteko grazi bat
dauka.

Seguru asko liburu hau irakurtean,
D. Klaudio barri bat ezagutuko do-
zuela. Niri hori jaso yat. Orain arte
ezagutu dogu D. Klaudio sermolari
gartsua, egiak diran lez esaten da-
kiana. Orain, bere barruan sartzen
gara, gizona ezagutuko dogu.

D. Klaudio'ren handitasuna baz-
tarturik (handia izenan, hospetan, es-
pirituan, gorputzean), hemen ikusten
dogu txiki, zu ta ni lez. Zuk eta nik
maite dogun lez maite dau, gauza
txikien poesia ikusten daki...

TXORIEN KANTAK:

«Niretzat ederrenak urretxiñdor
[kantak,
guztiak izan arren soñulari onak».

SORTERRIA:

«Elorrio lautadan, etxeko leioan
ortzera begira ni arrasti beroan».

Klaudio Gallastegi jauna, San An-
ton'go parroko famatua.

ITXASOA:

«Euskal itxaso bardin bagea, gure
[lur dana
egun ta gauz laztantzen
bits zuriagaz muna ta arriak, amen
[antzeran,
esku bigunez estaltzen».

AMAMA:

Zarra nazala? Gazte izan nintzan,
txori batek lez solo mendiak
igon ta lantzen ibili nintzan,
egin dodaz nik dantza geuriak
gona gorriaz, buru zapiak,
edertasunaz, mutil gazteak
urte askotan zoratu dodaz,
baña ez galdurik lore garbiak».

Noiz idatzi ebazan D. Klaudio'k
ipuin eta olerki honeik? Gehienak,
nire ustez, bere gazte denporan,
gazte-aroaren berotasuna daukelako.
Beste batzuk, oraintsu.

Nire oldozmenaren hegaletan ikus-
ten dot D. Klaudio, gazte zala, se-
minarioan, ikasten. Eta bere barrua
gaiñezka eukala, Jaungoikotasunez
bete, Euskalherriaren maitasunaz
gaiñezka, ipuintxoak eta olerkiak
idazten. Ipuin eta olerkiak edurra
beste zuri, lirio beste eder, itxaso
beste sakon... hume beste kutun.

Baiña noizean bein nabaitzen da
geroa, D. Klaudio'ren egia ta justi-
ziaren aldeko espiritu burrukalaria:
«Bizkaia izan oi da guztiz aberatsa,
biurtua izan dau burdiñez biotza.

Baña meatzariak (mineroak) on ta
[biargiñak,
aberastu oi dabez besteen topiñak

Amaitu bei betiko emen jazo dana,
lana batzuentzako ta ez zoriona».

EDO BESTE HONTAN:

«Gizon danak ez dabe aberastasunik
baña dan danak, biotz, Jainkoak
[emonik.

Maitasun bako gizon bai gizon go-
[gorra,
bardin izan leiteke mendiko edurra».
eta orain, erdi irriparez, ijitoai bu-
[ruz:

«Eusktl abizendunak badira eurotan
eta adimen-berbaz azkarrak benetan,
lan egiten alperrak, lapurretan as-
[kar,

egiarentzat mutu, guzurretan bakar».
Baiña lan hau luzeegia doa, eta
amaitzeko, nire ustez liburu honen
balio handikoenaren olerkia, oso-
rik:

AMA IL YAT

(Neure ama iltean)

Negar dagie nire begiak,
negar garratz ta zintzoa,
oroan ein daust eriotzeak
ama maite ta goxoa.

Urutizkiñak tirrin egin dau
nire lan-ola barruan,
berak ba diñost, abots ta zotin,
«zure ama da il zorian».

Arin arinka bultzira noa
neure ama ikustera,
bultzia tximist-arinka doa
geldi niretzat, ostera.

Zelai, mendiak, politak dira,
garbi garbiak errekar,
baña ezin nik eurai begira
baketu biotz taupadak.

Eldu nintzan ba laster etxera
atarte ondoan danak
esaten eusten larri ta ikara,
negarrez euren begiak.

«Gure amatu on ta kutunak
betiko itxi dauz begiak,
gutzat izan dan ama bigunak
itxi dauz ezpan maitiak».

Biotza samin, gogoa min min,
eta belauñak dardara
sartu nintzan ni arin bai arin
ama illaren gelara.

Amal, niraustan, amatu maite!
il zarena ez egia,
zure semeak «itzartu zaite»
diñotzu ama maitia.

Eta gaixok bere begiak
zabalduten dauz arinka,
irribarreka ezpan argiak,
bere biotza zotinka.

Banoa, seme, zeruetara
diñost bein eta birritan,
neure semetxo, jaupari zara,
onetsi naizu une ontan.

Biotz biotzez parkatu neutsan
gure Jaunaren ordean
eta orduan il zan benetan
irribarrezka, pakean.

Esan zeinkian nire bularrak
biotza galdu ebala,
dana zan miña, dana negarra,
ama laztana il zala.

Udabarriak iges egin dau,
bizi gurarik ez dot nik,
gure bizitza ama dalako,
bizi onetan, sortzetik.

Egun artatik gau guztietan
izaten dot nik ames bat:
neure amagaz nagola izketan
baiña il da ta, joan yat.

Negar dagie nire begiak,
negar garratz ta zintzoa,
eriotzeak eroan dauz ta,
ama maite ta goxoa.

Irakurle maitea: semerik ba dau-
kazuz, gauza txikien poesia maite
ba dozu, irakurri «Galburutan». Ez
yatzu damutuko.
Ez da liburu harroa, humilla baiño,
baiña hor, bere humiltasunan, dago
bere edertasuna.

XABIER GEREÑO

GURE LIBURUAK

Azken-aldi'an jasotako beste zenbait liburu

• **NONI ETA MANI.**—Ediciones Mensajero, Apartado
73-Bilbao.
Muxika-tar Plazido jesulagunak alemanetik euskeral-
dutako Islandiar mutiko biren gertaldiak jasotzen di-
tun liburuxka zoragarria. Honako hau bigarren argi-
taraldia degu euskeraz.

• **MENDIKO ARGIA.**—Ediciones Mensajero, Apartado
73-Bilbao.
Muxika-tar Plazido berak euskeratua hau ere. Langi-
lle porrokatua azaltzen zaigu iñolaz ere jesulagun
hau. Beste jesulagun aleman batek asmatutako gaia
da. Oso atsegiña irakurtzeko.

• **IPUIAK.**—Auspoa Liburutegia, Pl. Santa María 2. To-
losa.

Ernani-ko apaiz jaun Agustin Iturriaga-tarrak bertso-
tan jarritako ipui ta bertso-jolasen bilduma degu.
Orain artean egin danik bilduma osatuena, noski.
Iturriaga izan genun euskal ipuilarik ospetsuene-
takoa. Eskertzekoa da, beraz, orain aita Zavalak es-
kuan jartzen digun bilduma bikain hau.

• **IRU ANAI BERTSOLARI.**—Auspoa Liburutegia, Pl.
Santa María 2-Tolosa.
Iru senide'en bertso-sortak osatzen duten liburua:
Juan Jose, Nikolas eta Anjel Lujanbiarrenak. Abi-
lats izeneko Ernani-parteko baserri batean jaio zi-
ran bi zarrenak, Prumea-ren erreka-zuloan. Eta Za-
malbide ballarako Saiburu etxean, gazteena. Irurak
bertsolari trebeak.

(jarraituko diogu)

1.896

1.969

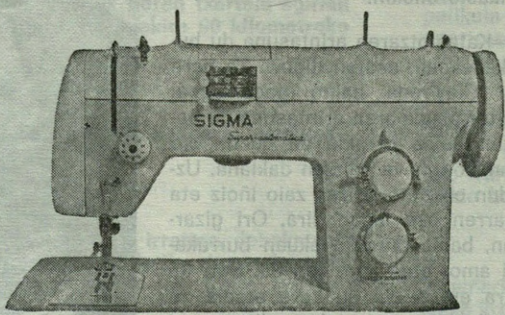
GIPUZKOA'KO PROBINTZI ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure
«PRESTAMEN SERBITZARITZA»z (Servicio de Préstamos)
balia zaitetz

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakindean jarri zaitetz Donostia'ko gure
12 afizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

S
I
G
M
A

Elgoibar

Konturatuak gaude aspaldi
erriko ta erbesteko,
oso itxua bear du batek
au ondo ez ikusteko.

Ezkon-berriak bear dutena
bizimoduan asteko,
etxe-bizitza egokia ta
«Sigma» makina josteko.

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijon,
Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Ali-
cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

RESTAURANTE

OR-KONPON

Asarraturik baldin ba-zabiltz...
OR KONPON!
Egualdi txarra egiten dula?...
OR KONPON!
Kaskarrekoa artu dezula?...
OR KONPON!
Umore txarra galtzeko or dezu...
OR KONPON!
Jatetxe ortan bazkaldu-eta...
OR KONPON!!!

Hotel San Sebastián Etxea

Av. Zumalakarregi, 20
DONOSTIA

URTAİN-EN UKABILLA

—Munduko txapeldun izatea, ez al litzake polita?

—Ori urruti ikusten det oraindik... Baiño urreago ikusten det, Europa'ko txapeldun izatea... Ortara jo bear det».

—

Urtain gora ta Urtain bera... Nork ez du ezagun gizon au?... Eta or dezu gizona, denen aotan jarria ta pakerik ematen ez diotela.

—Aufi, Urtain... I aiz gizona!.. Bejondaikela!

—Alde-egizak ortik!... Ori tongo-utsa dek... Kontu joko ustel orri! Esamesak ez dute azkenik...

GABEKO IBILTARIA KONTXA'N

Gabero, apaldu ondoren, Urtain Kontxa'ra etortzen da... Au otza!... Lepo-aldea txamarrari jaso ta ere, otzak garbitu bear zaitu... Baiña Urtain'ek ez du otzik.

—Ameslari aiz, Joxe Manuel.

—Ibil-zalea besterik ez nauk, mutil. Eta gure «Txirla» au añañakorik etziok munduan.

—Ez al-da obe, ire oiñetan burrukalari bat lur-jota ikustea?

—Azkenengo ortan, egundoko bildurrak jo nindukan. Txala bezela erori uan, eta arnasarik ez nitxoan aditzen.

—K. O. bakoitzaren ondoren ori al-dek ire arrada?

—Ori ta poz aundi bat. Kemena

geitzen zetorkidak. Konpianza aritzen ari nauk joko oni.

—Ire ukabillak ematen ditek konpianza ori, ala ezta?

—Ez ortik bakarrik, alde guzietatik berdin dek. Nere buruagan geroago ta uste geiago diat. Agian, oraiñarte jorratu ez nautelako izango dek. Apika, jorraldi gogor bat ematen ba-didate eunen batean, orduan besterik izango nauk... Baiña orain beintzat, ez diat bildurrik. Geroan nork zekik?

...Auskalo!!!

NI EZ NINDUAN MOTXAILLEA

Zazpi burrukaldi naikoa izan ditu bere izena aiputan jartzeko. Ta zazpi burrukaldi oiek, amairu miñutu bakarrik iraun diote. Bere etsalok ezpaiziran geiagorako gauza izan. An joan dira lurrera, Urtain'en ukabillak eratxita. Ez al-da arritzekoa boxeoan asi-berri dan onen asiera? Aurrenengotik onenbeste diru irabazi duanik, ezagutu izan al dezue?... Dirua ta zailtzeko onelako dorre lueza, Donosti guzia ikusten dala bere zailtze gelatik.

Jose Lizarazu, ORLY'ko dorrea jaso zigun gizona, pozik dago. Bein da berriz deitu bear izan zion Urtain'i, esku-narruak jantzi zitzan burrukalar asteko. Baiña orain, bere barruko pozak, kanpora irtetzen dio. Berriketako gogoia degu ta esan diogu Joxe Manuel'i:

—Ik errezegia izan dek bidea...

—Ni ez nindukan motxaille izan, —erantzuten digu. Ni plaza-gizona nindukan, eta dirua irabazten eta

trabesak egiten oitua ninduzuen. Baiña ez nian aurrerako biderik. 150 kiloko arritik gorako arri-jasotzaillerik ez uan agertzen. Nik 188'ko arria bein baiño geiagotan jasoan nian. Eta ortan zegoan guzia. Urtean berrogei bat agerraldi egiten nizkian.

ERRETZEKO BILDURRAK IGELTSE-ROTARA ERAMAN ZUAN

Gizon onen bizitza kanpoko pape-retan azalduko da egunen batean. Zeztua'n jaioa degu, Ibiñarrieta-ko ballaran, 1943'garren urteko maiatzaren 14'garrenean. Jaiotetxeak URTAIN du izena, ta an bizi ditu bere ama ta arrebaren bat. Amar anai-arreba ziran eta bera bigarrena.

Izenez, Joxe Manuel Ibar Azpiazua da ta beronen aita ere, bera bezin galanta omen zan, eta trabesetan zaildua. Joxe Manuel'ek txikitán, kilometro t'erdiko bidea zuan eskolara ta amaika urte egin zituanean, Xabier'ko Frantzizko Donearen Ikastetxera sartu zan. Ez izan, nunbait, bere gogokoa ta egun batean iges egin zuan ikastetxetik. Amabost urterekin lanean asi zan onela.

—Moldeatzaille asi nintzan.

Emezortzi urterekin betiko bildurtu zuan errea sufrutu zuan. Erretze ari bildur aundia artu zion eta ala beste lanen baten billa joan zan.

—Geiago ez ninjoala esan nien, eta orduan igeltsero asi nintzan.

Ori ogei urteak bete arte. Ogei urterekin ezkondu zan eta ordurako plazetan aitua zebillen arri-jasotzailler bezela. Aietako batean Lizarazu jaunak dei egin zion eta galdetu ere:

—Boxeatzaile izatea nai al dek?

—Nik ezetz... Ez bildurtzen nintzalako... Nik arri-jasotzaile apostuei eskerrak biziko nintzala uste nian... Baiña, orra... nere etsaia bukatu ituan eta nere jokoak etzian dirurik ematen. Nere kidekorik sortu balitzait, ez nindukan boxeatzaile sartuko.

Otsaillaren 14'n, orain urtebete, Lizarazu'ri baietz esan niola. Boxeoan jokatu nuala, alegia. Guzía aora eman zidan Lizarazu adiskideak.

Bere jatetxean jarri ninduan; jan da edan utsean. Gaiñera berak dorre orretan nere zailketak egiteko gela ere antolatuko zidala ta illero ogei ta amar milla pezeta izango zala nere lan-saria. Guzi ori eskura ta ezer neri kosta gabe. Nik, boxeoan ikasten saiatsu bear nuan baka-

rrik. Eta ala egon nintzan bost illa-beteen. Besterik gabe etorri zan nere lenengo jokaldia.

UZKUDUN BERRIA?

—Ez. Nik ez det bigarren Uzkudun izan nai. Nik «nerau» izan nai det. Uzkudun baiño ohea banintza, obe.

An goaz beribilean Urtain'en bazarra bidean. Tarteka leku askotan gelditu bear izaten degu. Berrogei bat kilometro daude Donostia'tik Urtaineraíño. Ala izan da beti. Lagun artuak dauzka ta len arri-jasotzeko gorabarak aitatzen zituan aiekin; gaur, boxeo-lana aitatzen du lagunekin.

—Denen aotan ibiltzeak, ez al au bildurtzen?... Ez al oa azkarregi?...

—Ezta bat ere! Gauzak onela izan bear ditek... Jaungoikoak bakoitzari ortarako doaiak ematen badizkio, aietan saiatsu bearko dik; medikutzarako dala; eskribautarako dala... Nik muturka erakutsi bearko nere karre-ra.

124 bat erosi berria du ta aisa darara beribilla. Mikel Almazor, bere erakuslea, irri-parrez dago alboan. Etorkizun urrezkoa ikusten baitu bere ikasle onekin.

—Katamotzaren arintasuna du burruka-lekuan, esaten digu... Ta bere joa, Clay'rena baiño gogorragoa. Welter pixukoaren arintasuna du berekin. Baiña orrekin da guzti, oso esanekoa da ta aditzen dakiana. Uzkudun ere, etorri izan zaio iñoiz eta elkarren oso lagun dira. Ori gizar-tean, baiña burruka-lekuan burrukalar amorratua agertzen da. Beti lurrera eratxi nai du bere etsaia, ta artara dijoo zuzen. Izan dituan sei jokalditan, seiretan lurra jo-azazi dio bere etsaiari. Ta orrek ematen dio geroago ta kemen aundiagoa jokorako.

MUNDUKO TXAPELDUN IZATERA?

Urtebete baiño len, Urtain'ek Espaiña'ko txapela jokatu du, orain arte txapeldun izan dan Etzeberriaren kontra. Gero, irabaztekoan, Europa'ko txapelketa izango du, urrengo pausua. Eta gero...

—Ameslaria aiz, Urtain.

Eta... jokatzeko amorro bizikoa. Eta ameslariak, azkeneraíño eltze-ko gauza oi dituk. K. O. bidez txapela irabazteko gauza ere bai. Aurrenengoak ogei ta amairu segundu iraun zion oiñen gaiñean. Bigarrena, biga-

rren erasoaldian loturatu zuan. Iru-garrena, beste ainbestean. Laugarrena, ogei ta amabost segunduan eratxi zuan. Boskarrena, berrogei segunduan, seigarrena, Chapelle beljickarra larogei ta amabost segunduan, eta zazpigarrena, Hubert, minutu t'erdian.

Gizon batek egiteko, ta bere asieran egiteko ala ere, bada zerbait! Bidea or zegok, Urtain, eta ire ukabillak dituk bidea zabaltzeko onenak.

OLAETXE

